

<p>Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Karolina Ziolo-Pużuk, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Krzysztof Bakula, Dyrektor Departamentu Nauki, tel. 22 52 92 329, e-mail: Krzysztof.Bakula@mnisw.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 8.06.2026 r.</p> <p>Źródło: priorytety rządu</p> <p>Nr w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów: UPRO11</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Regulacje proponowane w projektowanej nowelizacji ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, wynikają z wprowadzenia założeń nowego modelu oceny działalności naukowej, który jest jednym z priorytetów polityki Rady Ministrów w Obszarze 3 „Sprawne państwo i wysoka jakość usług publicznych” (ID P48).

Do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego docierały liczne uwagi i postulaty wobec dotychczas stosowanego systemu ewaluacji jakości działalności naukowej, zwanej dalej „ewaluacją”, wśród których znalazły się m.in.:

- 1) wprowadzenie dodatkowego warunku uzyskania uprawnienia do nadawania stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki, zwanych dalej łącznie „stopniami”, dotyczącego zatrudniania odpowiedniej liczby osób posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego (stopień doktora habilitowanego w zakresie sztuki) lub tytuł profesora;
- 2) zmiana warunku, od którego zależy objęcie ewaluacją działalności naukowej prowadzonej w danej dyscyplinie naukowej albo artystycznej, zwanej dalej „dyscypliną”, w szczególności minimalnej liczby pracowników prowadzących działalność naukową w tej dyscyplinie, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy związanej z prowadzeniem tej działalności, oraz doprecyzowanie sposobu ustalania tzw. liczby N na potrzeby ewaluacji;
- 3) zmiana koncepcji raportowania publikacji naukowych z udziałami cząstkowymi w ramach wypełnianych tzw. slotów;
- 4) zwiększenie udziału przychodów z działalności naukowej, w tym komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz *know-how* związanego z tymi wynikami, zwanej dalej „komercjalizacją”, w wyniku oceny w ramach ewaluacji;
- 5) zmniejszenie liczby ocenianych osiągnięć naukowych tak, aby w działalności naukowej skupiać się bardziej na jakości niż na liczbie publikacji naukowych;
- 6) stworzenie mechanizmów przeciwdziałania nieetycznym zachowaniom w nauce oraz niewłaściwym praktykom publikacyjnym;
- 7) uwzględnienie w ocenie działalności naukowej popularyzacji osiągnięć naukowych lub artystycznych, zwanych dalej „osiągnięciami”, oraz ich transferu do innych obszarów działalności podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, w tym do działalności dydaktycznej.

Postulaty te zostały uwzględnione podczas prac powołanego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Zespołu do spraw opracowania założeń do nowego modelu ewaluacji jakości działalności naukowej, zwanego dalej „zespołem”. Zespół pracował pod przewodnictwem Sekretarza Stanu dr Karoliny Ziolo-Pużuk od dnia 8 kwietnia 2025 r. do dnia 30 września 2025 r. W pracy zespołu wzięło udział 31 ekspertek i ekspertów z różnych dziedzin nauki i z dziedziny sztuki, będących reprezentantami instytucji oraz gremiów przedstawicielskich środowiska szkolnictwa wyższego i nauki. Zespół zapoznał się ze zgłaszanymi od 2023 r. postulatami:

- Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, zwanej dalej „KRASP”,
- Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
- Rady Doskonałości Naukowej,
- Polskiej Akademii Nauk,
- Rady Głównej Instytutów Badawczych,
- Akademii Młodych Uczonych Polskiej Akademii Nauk,
- Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych,
- Zgromadzenia Dyrektorów Instytutów Polskiej Akademii Nauk,
- Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu,
- Komitetu Biologii Molekularnej Komórki Polskiej Akademii Nauk.

Zespół dokonał analizy aktualnego stanu prawnego w obszarze ewaluacji. Utworzono także podzespoły robocze

zajmujące się szczegółowo poszczególnymi zagadnieniami. Zespół spotkał się także z Komitetem Polityki Naukowej celem opracowania rozwiązań dotyczących wykorzystania ewaluacji jako narzędzia kreowania polityki naukowej państwa. Przewodnicząca zespołu przeprowadziła ponadto szereg rozmów z KRASP oraz konsultacje w formie webinarium, w których uczestniczyło łącznie ok. 3500 uczestników.

Podczas prac zespołu i webinarium ze środowiskiem naukowym zgłaszano wiele postulatów. Jednym z nich był postulat Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych i KRASP wprowadzenia całościowej oceny podmiotów prowadzących działalność naukową stanowiącej formę akredytacji. W proponowanym przez KRASP modelu ewaluacji – instytucjonalnym i eksperckim – wskazano w szczególności, że ewaluację powinni przeprowadzać eksperci na podstawie raportu samooceny oraz planu rozwoju. Efektem byłoby przyznanie oceny w formie akredytacji, stwierdzającej, że ewaluowany podmiot spełnia kryteria konieczne do uzyskania statusu jednostki akademickiej albo badawczej, albo nieprzyznanie takiej akredytacji.

Również doświadczenia z pierwszej ewaluacji przeprowadzonej w 2022 r. oraz czynności podejmowane od dnia 1 stycznia 2026 r. w ramach drugiej ewaluacji potwierdziły potrzebę doprecyzowania i rozwinięcia modelu oceny działalności naukowej. Pierwsza ewaluacja była procesem przeprowadzonym według zasad wprowadzonych ustawą. Ocena podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki została po raz pierwszy przeprowadzona w ramach dyscyplin, z uwzględnieniem osiągnięć wszystkich pracowników prowadzących działalność naukową, na podstawie danych zgromadzonych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, zwanym dalej „systemem POL-on”, oraz z uwzględnieniem nowego kryterium – wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Zastosowanie tych rozwiązań pozwoliło na zgromadzenie istotnych doświadczeń dotyczących obecnego modelu ewaluacji, w tym jej skutków organizacyjnych, sprawozdawczych i proceduralnych.

W ewaluacji przeprowadzonej w 2022 r. oceną objęto działalność naukową prowadzoną w 283 podmiotach, w tym w 103 uczelniach publicznych, 29 uczelniach niepublicznych, 5 uczelniach kościelnych, 2 federacjach podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, zwanych dalej „federacjami”, 69 instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk, zwanych dalej „instytutami PAN”, 64 instytutach badawczych, 1 międzynarodowym instytucie utworzonym na podstawie odrębnej ustawy, działającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zwanym dalej „instytutem międzynarodowym”, oraz 10 innych podmiotach prowadzących działalność naukową w sposób samodzielny i ciągły. Łącznie oceniono 1145 podmiotodyscyplin. W wyniku ewaluacji przyznano 119 kategorii naukowych A+, 430 kategorii naukowych A, 526 kategorii naukowych B+, 47 kategorii naukowych B oraz 23 kategorie naukowe C.

W pierwszej ewaluacji przeprowadzonej w 2022 r. oceną objęto 2 federacje, które łącznie zostały ocenione w 12 podmiotodyscyplinach. W wyniku tej ewaluacji federacje uzyskały: 1 kategorię naukową A+, 7 kategorii naukowych A oraz 4 kategorie naukowe B+. Oznacza to, że wszystkie dyscypliny zgłoszone przez federacje w pierwszej ewaluacji uzyskały kategorie naukowe co najmniej B+.

Pierwsza ewaluacja wykazała, że przejście z modelu opartego na jednorazowym składaniu ankiet ewaluacyjnych na model oparty na bieżącym gromadzeniu danych w systemie POL-on było kierunkowo zasadne, ponieważ ograniczało potrzebę jednorazowego raportowania wszystkich danych po zakończeniu okresu objętego ewaluacją. Jednocześnie ujawniły się jednak problemy związane z kompletnością, poprawnością i terminowością danych wprowadzanych do systemu POL-on. System POL-on był sukcesywnie dostosowywany do wykorzystania do nowych celów, a część modułów i funkcjonalności była rozwijana już w okresie objętym pierwszą ewaluacją. W praktyce oznaczało to, że część danych była uzupełniana albo korygowana w warunkach zmieniających się rozwiązań technicznych i organizacyjnych. Istotnym wnioskiem płynącym z doświadczeń pierwszej ewaluacji okazała się potrzeba wzmocnienia jakości danych stanowiących podstawę oceny. Nieprawidłowe, niekompletne albo niewprowadzone dane mogły wpływać na wynik oceny. W szczególności osiągnięcia mogły nie zostać uwzględnione z powodu braków formalnych, błędów w przypisaniu albo niekompletności informacji w systemie POL-on. Problem ten miał szczególne znaczenie w przypadku podmiotów o dużej liczbie pracowników prowadzących działalność naukową, w których wewnętrzna weryfikacja kompletności i poprawności danych była organizacyjnie bardziej złożona.

Doświadczenia pierwszej ewaluacji wskazały również na potrzebę ograniczenia ryzyka doraźnego dostosowywania potencjału kadrowego do wymogów ewaluacji. W obowiązującym modelu warunek objęcia ewaluacją w danej dyscyplinie jest weryfikowany według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok przeprowadzenia ewaluacji. W praktyce oznacza to możliwość objęcia ewaluacją dyscypliny, w której podmiot nie utrzymywał stabilnego potencjału kadrowego w całym okresie objętym oceną, jeżeli spełnił warunek kadrowy na koniec tego okresu. W skrajnym przypadku mogło to prowadzić do sytuacji, w której przez znaczną część okresu objętego ewaluacją podmiot nie wykazywał pracowników prowadzących działalność naukową w danej dyscyplinie, a następnie osiągnął wymagany próg na koniec okresu. Tego typu rozwiązanie nie sprzyja stabilności potencjału kadrowego.

Pierwsza ewaluacja ujawniła również znaczną skalę postępowań następczych. W ramach pierwszej ewaluacji złożono około 600 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, co odpowiadało około połowie spraw zakończonych decyzjami w sprawie przyznania kategorii naukowej. W wyniku rozpatrzenia tych wniosków zmieniono rozstrzygnięcia w odniesieniu do 283 spraw. Na decyzje w sprawie przyznania kategorii naukowej wniesiono 28 skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Względem ogólnej liczby wydanych decyzji skargi zostały złożone jedynie w ok. 2% przypadków. W postępowaniach przed Naczelnym Sądem Administracyjnym wniesiono łącznie 13 skarg kasacyjnych, z czego 1 skargę kasacyjną wniosł minister, a 12 skarg kasacyjnych wniosły ewaluowane podmioty. Niewielka skala tych postępowań wskazuje jednak na potrzebę dalszego doprecyzowania zasad oceny oraz zapewnienia podmiotom bardziej

przejrzystych mechanizmów weryfikacji i ewentualnej poprawy sytuacji po uzyskaniu niekorzystnego wyniku. Przygotowania do drugiej ewaluacji rozpoczętej w dniu 1 stycznia 2026 r. potwierdziły, że część problemów ma charakter systemowy i nie może zostać rozwiązana wyłącznie przez działania organizacyjne albo techniczne. Dotyczy to w szczególności konieczności doprecyzowania zasad ustalania potencjału kadrowego w dyscyplinach, ograniczenia znaczenia działań doraźnych, zmniejszenia liczby osiągnięć podlegających ocenie, zwiększenia znaczenia jakości osiągnięć, a także lepszego powiązania wyniku oceny z rzeczywistym potencjałem instytucjonalnym podmiotu.

Jednym z wniosków płynących z dotychczasowych doświadczeń jest również to, że kategoria naukowa przyznawana w dyscyplinie, choć pozostaje podstawowym instrumentem oceny jakości działalności naukowej, nie odzwierciedla wszystkich aspektów funkcjonowania podmiotu istotnych z punktu widzenia polityki naukowej państwa. Obecny model jedynie w ograniczonym stopniu pozwala na ocenę takich elementów jak strategia rozwoju działalności naukowej, jakość środowiska pracy naukowej, wsparcie dla pracowników i doktorantów, działania w zakresie etyki i rzetelności naukowej, upowszechnianie wyników badań naukowych oraz ich wykorzystywanie w kształceniu i współpracy z otoczeniem. Z tego względu konieczne jest wprowadzenie drugiego filaru oceny działalności naukowej w postaci oceny potencjału w zakresie nauki i kształcenia, zwanej dalej „oceną potencjału”.

Doświadczenia pierwszej ewaluacji oraz przygotowań do trwającej obecnie drugiej ewaluacji były również podstawą działań podejmowanych w celu ograniczenia negatywnych skutków dotychczasowego modelu. Działania te obejmowały w szczególności prace nad zmianami w przepisach wykonawczych, rozwój i dostosowywanie systemu POL-on do potrzeb ewaluacji, komunikację z podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz analizę zgłaszanych problemów dotyczących raportowania danych, kryteriów oceny i uprawnień wynikających z przyznanych kategorii naukowych. Wymagana jest jednak kontynuacja tych działań w postaci interwencji ustawodawczej, wprowadzającej w szczególności nowy model oceny działalności naukowej, ocenę potencjału, zmianę warunku objęcia ewaluacją, minimum kadrowe dla uprawnień do nadawania stopni oraz mechanizm ponownej oceny działalności naukowej w połowie okresu objętego tą oceną.

W konsekwencji projektowana ustawa nie stanowi wyłącznie odpowiedzi na postulaty środowiska naukowego i akademickiego, lecz także rezultat doświadczeń projektodawcy związanych z przeprowadzeniem pierwszej ewaluacji, obsługą postępowań następczych oraz rozpoczętą drugą ewaluacją.

Powyższe doświadczenia oraz postulaty zgłaszane przez środowisko naukowe wskazują na potrzebę rozwinięcia dotychczasowego modelu ewaluacji w kierunku bardziej kompleksowej oceny działalności naukowej. Obok oceny jakości działalności naukowej prowadzonej w dyscyplinach konieczne jest uwzględnienie również potencjału instytucjonalnego podmiotu, w tym jego strategii rozwoju, jakości środowiska pracy naukowej, wsparcia dla kadry i doktorantów, etyki prowadzenia działalności naukowej, upowszechniania wyników badań oraz ich wykorzystania w kształceniu i współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Odrębnym problemem wymagającym rozwiązania jest praktyka przenoszenia kryteriów właściwych dla ewaluacji na poziom indywidualnej oceny okresowej nauczycieli akademickich. Obecnie kryteria oceny okresowej nauczycieli akademickich są określane przez rektorów, po zasięgnięciu opinii senatu, związków zawodowych, samorządu studenckiego oraz samorządu doktorantów (art. 128 ust. 3 ustawy). Ustawa pozostawia uczelniom znaczną autonomię w zakresie ukształtowania szczegółowych kryteriów, z zastrzeżeniem, że kryteria te nie mogą dotyczyć obowiązku uzyskania stopnia lub tytułu profesora oraz powinny zostać przedstawione nauczycielowi akademickiemu przed rozpoczęciem okresu podlegającego ocenie.

Analiza praktyki uczelni wskazuje, że regulacje wewnętrzne w tym zakresie są zróżnicowane. W części przypadków kryteria oceny okresowej mają charakter wieloaspektowy i obejmują, odpowiednio do grupy pracowników i rodzaju stanowiska, działalność naukową, dydaktyczną oraz organizacyjną. W ramach działalności naukowej uwzględniane bywają nie tylko publikacje naukowe, ale również projekty badawcze, recenzje, wystąpienia konferencyjne, współpraca krajowa i międzynarodowa, wykłady gościnne, działania związane z popularyzacją nauki, nagrody i wyróżnienia. Takie rozwiązania należy ocenić jako dobrą praktykę, ponieważ pozwalają uwzględnić różnorodność aktywności akademickiej oraz specyfikę obowiązków wynikających z zajmowanego stanowiska.

Jednocześnie w praktyce występują rozwiązania, w których ocena okresowa w zakresie działalności badawczej jest w bardzo wysokim stopniu powiązana z mechanizmami właściwymi dla ewaluacji. Dotyczy to w szczególności kryteriów opartych na punktacji publikacji naukowych, udziałach jednostkowych, wartości punktowej czasopism albo wydawnictw naukowych oraz progach punktowych określanych dla poszczególnych dyscyplin. W regulacjach wewnętrznych uczelni są spotykane rozwiązania uzależniające pozytywną ocenę działalności badawczej od uzyskania określonej wartości punktowej recenzowanych publikacji naukowych, ustalonej zgodnie z przepisami dotyczącymi ewaluacji. Tego rodzaju praktyka może prowadzić do utożsamienia oceny okresowej nauczyciela akademickiego z jego wkładem w wynik ewaluacji podmiotu. Tymczasem ewaluacja jest instrumentem oceny działalności naukowej prowadzonej przez podmiot w danej dyscyplinie, natomiast ocena okresowa nauczyciela akademickiego jest instrumentem prawa pracy i polityki kadrowej uczelni, służącym ocenie wykonywania obowiązków pracowniczych wynikających z zajmowanego stanowiska. Nadmierne powiązanie tych dwóch mechanizmów może prowadzić do presji na osiągnięcie określonych wskaźników publikacyjnych, ograniczać znaczenie innych form aktywności naukowej oraz pomijać aktywności dydaktyczne, organizacyjne, eksperckie, wdrożeniowe i popularyzatorskie.

Możliwość uwzględniania osiągnięć w ocenie okresowej nauczycieli akademickich zatrudnionych w grupach pracowników badawczych i badawczo-dydaktycznych nie powinna być całkowicie wykluczona. Powinny być natomiast

wyeliminowanie sytuacji, w których o wyniku oceny okresowej decyduje wyłącznie liczba, rodzaj lub wartość punktowa osiągnięć wykazywanych na potrzeby ewaluacji. Osiągnięcia te jakkolwiek mogą być jednym z elementów oceny okresowej, to nie powinny być kryterium jedynym ani automatycznie przesądzającym o jej wyniku.

Istotnym ograniczeniem obecnego modelu ewaluacji jest również czteroletni okres podlegający ocenie. Przy takiej częstotliwości ewaluowane podmioty ponoszą znaczące obciążenia organizacyjne i sprawozdawcze, związane z nadmiernie intensywną działalnością organizacyjną, wynikające nie tylko z konieczności przygotowania danych na potrzeby samej oceny, lecz także prowadzenia stałych działań wewnętrznych, ukierunkowanych na monitorowanie stopnia spełnienia kryteriów ewaluacyjnych oraz ograniczanie ryzyka uzyskania niekorzystnego wyniku. W praktyce oznacza to konieczność angażowania zasobów kadrowych i finansowych ewaluowanego podmiotu w czynności o charakterze analitycznym, prognostycznym i optymalizacyjnym, takie jak bieżące podliczanie wskaźników, prowadzenie wewnętrznych symulacji możliwego wyniku ewaluacji, przygotowywanie narzędzi informatycznych służących analizie dorobku, dostosowywanie rozwiązań organizacyjnych do wymogów ewaluacji, a niekiedy również korzystanie z usług podmiotów zewnętrznych. Są to działania, które nie stanowią istoty działalności naukowej ani dydaktycznej, lecz są podejmowane ze względu na konstrukcję systemu ewaluacji i potrzebę bieżącego zarządzania ryzykiem ewaluacyjnym. Tego rodzaju aktywności generują dodatkowe obowiązki organizacyjne i koszty po stronie ewaluowanych podmiotów, a zarazem nie zawsze przekładają się na możliwość uchwycenia trwałych efektów działalności naukowej i rozwoju potencjału badawczego. Krótszy cykl ewaluacji, wymuszający nieustanne monitorowanie spełnienia rozbudowanych kryteriów ewaluacyjnych utrudnia naukowcom skupienie się na pracy naukowej lub dydaktycznej i prowadzeniu długoterminowych projektów badawczych, generując szereg obowiązków organizacyjnych. Biorąc pod uwagę powyższe, środowisko naukowe postuluje przeprowadzanie ewaluacji z mniejszą częstotliwością.

Nie jest obecnie możliwe przewidzenie wyników ani skutków drugiej ewaluacji, która rozpoczęła się w dniu 1 stycznia 2026 r. Dotychczasowe doświadczenia oraz postulaty zgłaszane przez środowisko naukowe wskazują jednak na potrzebę modyfikacji obowiązującego modelu przez wprowadzenie oceny działalności naukowej składającej się z dwóch filarów: ewaluacji w dyscyplinach oraz oceny potencjału, a także przez powiązanie oceny potencjału i minimum kadrowego z wybranymi uprawnieniami podmiotów.

Ponadto, równoległe do postulatów ściśle związanych z ewaluacją, środowisko naukowe, w tym zespoły wdrażające program Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza, zwany dalej „IDUB”, w 10 uczelniach posiadających status laureatów IDUB w latach 2020–2026, zgłaszało postulaty związane z długoterminowym planowaniem działalności naukowej i istotnym dla niego finansowaniem w ramach inicjatyw doskonałości. Do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego wpłynął postulat (ze strony Komitetu Polityki Naukowej, Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Uniwersytetu Wrocławskiego jako gospodarza IV Konferencji Zespołów Wdrażających IDUB) odnośnie do zwiększenia maksymalnej liczby uczelni, które mogą uzyskać finansowanie w ramach IDUB, z 10 do 12. Zdaniem zgłaszających ten postulat rozwiązanie to zapewniłoby większe możliwości rozwoju potencjału badawczo-dydaktycznego oraz kultury organizacyjnej najlepszych uczelni akademickich w kraju. W celu umożliwienia skutecznej i długofalowej realizacji celów IDUB i w efekcie dokonania trwałej zmiany jakościowej, w szczególności w zakresie rozwoju kultury instytucjonalnej, zasadne jest także wydłużenie okresu, na który jest przyznawane finansowanie w ramach kolejnych konkursów IDUB. IDUB jest programem odnoszącym się do niemal każdego aspektu działalności uczelni (w tym: badań naukowych, kształcenia, współpracy międzynarodowej, komercjalizacji, rozwoju pracowników, zarządzania podmiotem). Przygotowanie planu rozwoju uczelni we wszystkich tych obszarach wymaga wieloletniej, przemyślanej strategii, której wdrożenie będzie możliwe dzięki przyznaniu odpowiednich środków finansowych.

Jednocześnie po ogłoszeniu pierwszego konkursu w ramach IDUB (w 2019 r.) do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego wpływały liczne pytania aktualnych oraz potencjalnych beneficjentów programu dotyczące wątpliwości w zakresie interpretacji przepisów ustawy dotyczących IDUB, w szczególności w obszarze warunków przystąpienia do konkursu IDUB, procedury konkursowej oraz kontynuacji udziału w IDUB przez dotychczasowych laureatów programu. Uwzględnienie w nowym modelu oceny działalności naukowej oceny potencjału, którego częścią jest strategia działalności badawczej podmiotu, wpisuje się również w potrzebę modyfikacji i doprecyzowania przepisów dotyczących IDUB i programu Regionalna Inicjatywa Doskonałości, zwanego dalej „RID”, przez zdefiniowanie rekomendowanej oceny tego potencjału jako kryterium aplikowania o udział w tych inicjatywach doskonałości.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Kluczowym założeniem projektowanej ustawy jest oparcie nowego modelu oceny działalności naukowej na dwóch filarach:

- 1) ewaluacji przeprowadzanej dla dyscyplin;
- 2) ocenie potencjału.

Celem oceny działalności naukowej jest dostarczenie ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, zwanemu dalej „ministrem”, oraz innym organom państwa rzetelnej, porównywalnej i możliwej do wykorzystania informacji o jakości działalności naukowej prowadzonej przez podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz o ich potencjale instytucjonalnym w zakresie nauki i kształcenia. Ocena ta stanowi instrument realizacji polityki naukowej państwa, ponieważ jej wyniki będą służyły identyfikowaniu podmiotów i dyscyplin, w których działalność naukowa jest prowadzona na najwyższym poziomie, monitorowaniu zmian jakości i potencjału w czasie, kształtowaniu systemu uprawnień w szkolnictwie wyższym i nauce, a także podejmowaniu decyzji dotyczących instrumentów

wsparcia.

Wyniki oceny działalności naukowej mają znaczenie nie tylko informacyjne, ale również systemowe. Są one powiązane z uprawnieniami podmiotów, w szczególności w zakresie nadawania stopni, prowadzenia szkół doktorskich, tworzenia studiów bez pozwolenia ministra oraz udziału w programach wspierających doskonałość naukową. Ocena działalności naukowej ma zatem służyć zapewnieniu, aby szczególne uprawnienia w systemie szkolnictwa wyższego i nauki przysługiwały podmiotom prowadzącym działalność naukową na odpowiednim poziomie oraz posiadającym warunki instytucjonalne do jej dalszego rozwoju.

W toku prac nad projektowanymi rozwiązaniami rozważano różne warianty ukształtowania modelu oceny działalności naukowej. Jednym z nich było pozostawienie zasadniczej konstrukcji dotychczasowego modelu ewaluacji bez istotnych zmian, wyłącznie z korektami technicznymi na poziomie przepisów wykonawczych. Wariant ten nie został jednak uznany za wystarczający, ponieważ nie odpowiadał na podstawowe problemy zidentyfikowane po pierwszej ewaluacji oraz w toku przygotowań do kolejnego cyklu, w szczególności dotyczące nadmiernej koncentracji na liczbie i punktacji osiągnięć publikacyjnych, wysokiego obciążenia organizacyjnego oraz niewystarczającego uwzględnienia potencjału instytucjonalnego podmiotów.

Rozważano także wariant polegający wyłącznie na modyfikacji parametrów dotychczasowej ewaluacji w dyscyplinach, np. przez zmianę limitów osiągnięć, sposobu ustalania liczby N, zasad uwzględniania publikacji naukowych albo wag poszczególnych kryteriów. Wariant ten pozwalałby ograniczyć część problemów technicznych, jednak nie prowadziłyby do całościowej oceny podmiotu jako instytucji. Nie umożliwiałyby również wystarczającego uwzględnienia takich elementów jak strategia rozwoju działalności naukowej, jakość środowiska pracy naukowej, działania wspierające kadre i doktorantów, kultura organizacyjna, etyka, przeciwdziałanie nierzetelności naukowej, upowszechnianie wyników badań naukowych oraz transfer wiedzy do kształcenia i otoczenia społeczno-gospodarczego.

Przedmiotem analiz był również postulat środowiska akademickiego, w szczególności KRASP, dotyczący wprowadzenia całościowej, eksperckiej oceny instytucjonalnej podmiotów prowadzących działalność naukową, opartej na samoocenie i planie rozwoju. Wariant ten był istotnym punktem odniesienia dla projektodawcy. Nie został jednak przyjęty w pełnej postaci jako model zastępujący ewaluację w dyscyplinach. Uznano, że całkowite odejście od ewaluacji w dyscyplinach mogłoby osłabić możliwość porównywania jakości działalności naukowej prowadzonej w poszczególnych dyscyplinach oraz utrudnić powiązanie wyników oceny z uprawnieniami, które w polskim systemie są w znacznym zakresie powiązane z kategorią naukową uzyskaną przez podmiot w konkretnej dyscyplinie. Nie zdecydowano się tym samym na przyjęcie modelu akredytacyjnego, w którym wynikiem oceny byłoby wyłącznie nadanie podmiotowi statusu jednostki akademickiej albo badawczej. Taki model wymagałby głębokiego przebudowania ustroju systemu szkolnictwa wyższego i nauki, w tym ponownego określenia relacji między statusem uczelni akademickiej, uprawnieniami do nadawania stopni, prowadzeniem szkół doktorskich, finansowaniem oraz nazwami uczelni. Projektodawca uznał, że na obecnym etapie właściwsze jest wprowadzenie oceny potencjału jako dodatkowego elementu oceny działalności naukowej, bez nadawania ocenianym podmiotom nowego statusu ustrojowego, takiego jak status jednostki akademickiej albo jednostki badawczej.

Wybrano zatem wariant dwufilarowy, łączący ewaluację w dyscyplinach z ekspercką oceną potencjału. Wariant ten nie jest prostym przejściem modelu proponowanego przez KRASP, lecz uwzględnia jego zasadniczy postulat dotyczący potrzeby całościowej oceny instytucjonalnej. Pozwala zachować dotychczasowe zalety ewaluacji, w szczególności możliwość oceny jakości działalności naukowej w poszczególnych dyscyplinach oraz powiązania jej wyników z uprawnieniami, a jednocześnie uzupełnia system o ocenę instytucjonalną podmiotu.

Przyjęty wariant uznano za najbardziej proporcjonalny, ponieważ umożliwi usunięcie najważniejszych mankamentów dotychczasowego modelu bez rezygnacji z oceny w ramach dyscyplin. Ocena potencjału będzie oparta na elementach samoopisu podmiotu, strategii rozwoju działalności naukowej oraz dowodach potwierdzających działania podejmowane przez podmiot. Jednocześnie zostanie ona włączona do istniejącej konstrukcji oceny działalności naukowej i powiązana z kategoriami naukowymi oraz uprawnieniami przewidzianymi w ustawie, co pozwoli ministrowi wykorzystywać wyniki oceny zarówno do prowadzenia polityki naukowej państwa, jak i do podejmowania rozstrzygnięć dotyczących uprawnień oraz instrumentów wsparcia w systemie szkolnictwa wyższego i nauki.

W pierwszym filarze proponuje się zachować dotychczasowe kryteria oceny (art. 265 ust. 1 pkt 1 ustawy), tj.:

- 1) poziom naukowy lub artystyczny prowadzonej działalności;
- 2) efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych;
- 3) wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki.

Dla oceny potencjału (projektowany art. 265 ust. 1 pkt 2 ustawy) proponuje się natomiast następujące kryteria:

- 1) możliwość rozwoju podmiotu w zakresie działalności naukowej;
- 2) aktywność podmiotu związana z tworzeniem przyjaznego i zrównoważonego środowiska pracy naukowej;
- 3) upowszechnianie wyników badań naukowych i prac rozwojowych, w tym przez różne formy kształcenia.

Projektowana ustawa określa podstawowe kryteria oceny działalności naukowej, natomiast sposób ich stosowania zostanie określony w przepisach rozporządzenia wydawanego na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 1 ustawy.

Kryteria ewaluacji nie będą stanowiły jedynie ogólnych obszarów oceny. Ich szczegółowa treść zostanie określona w ww. rozporządzeniu, w szczególności przez wskazanie rodzajów osiągnięć uwzględnianych w ewaluacji, sposobu ich oceny, limitów osiągnięć, sposobu ustalania punktacji, sposobu oceny efektów finansowych oraz wpływu działalności naukowej na społeczeństwo i gospodarkę. Analogiczne rozwiązanie zostanie przyjęte w odniesieniu do oceny potencjału. Ustawa wskaże

trzy podstawowe kryteria tej oceny, a szczegółowe kryteria oraz sposób jej przeprowadzania zostaną określone w przepisach wykonawczych. Nie zakłada się zatem definiowania w ustawie ww. kryteriów. Takie rozwiązanie pozwala zachować stabilność ustawowej konstrukcji modelu oceny działalności naukowej, a jednocześnie umożliwia dostosowanie szczegółowego sposobu oceny do specyfiki poszczególnych dziedzin nauki i dziedziny sztuki, dyscyplin oraz form działalności naukowej obejmującej badania naukowe, prace rozwojowe i twórczość artystyczną.

W ramach oceny potencjału będą badane instytucjonalne warunki prowadzenia i rozwijania działalności naukowej przez podmiot oraz upowszechniania i wykorzystywania wyników badań naukowych i prac rozwojowych, w tym przez różne formy kształcenia oraz współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Ocena ta nie będzie służyła ponownej ocenie osiągnięć wykazywanych w ewaluacji, lecz będzie odnosiła się do podmiotu jako całości, z uwzględnieniem jego strategii, zasobów, mechanizmów organizacyjnych oraz działań wspierających prowadzenie działalności naukowej i jej powiązanie z kształceniem oraz otoczeniem społeczno-gospodarczym.

W ramach kryterium dotyczącego możliwości rozwoju podmiotu w zakresie działalności naukowej będą badane w szczególności działania i zasoby służące rozwojowi działalności naukowej, w tym strategia rozwoju tej działalności, potencjał kadrowy, organizacyjny, infrastrukturalny i finansowy oraz mechanizmy doskonalenia jakości działalności naukowej. W ramach kryterium dotyczącego tworzenia przyjaznego i zrównoważonego środowiska pracy naukowej będą badane działania wspierające rozwój pracowników i doktorantów, współpracę naukową, umiędzynarodowienie, przestrzeganie zasad etyki w działalności naukowej oraz mechanizmy zapewniania rzetelności prowadzenia badań naukowych i publikowania ich wyników. Z kolei w ramach kryterium dotyczącego upowszechniania wyników badań naukowych i prac rozwojowych, w tym przez różne formy kształcenia, będą badane działania służące upowszechnianiu wyników badań naukowych i prac rozwojowych, wykorzystywaniu ich w kształceniu, współpracy z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub instytucjonalnym, działalności popularyzującej naukę oraz rzetelnej komunikacji naukowej, w tym przeciwdziałaniu dezinformacji naukowej.

Ocena potencjału będzie miała charakter ekspercki i będzie dokonywana na podstawie informacji wprowadzonych przez podmiot do systemu POL-on, w szczególności opisów potencjału odnoszących się do poszczególnych kryteriów oraz dowodów potwierdzających działania wskazane w tych opisach. Na poziomie planowanych przepisów wykonawczych zostaną określone szczegółowe elementy podlegające ocenie, sposób dokumentowania działań oraz ustalania wyniku oceny potencjału. Ocena potencjału będzie nawiązywała do obecnych elementów eksperckich występujących w systemie ewaluacji, takich jak ocena wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki oraz dodatkowa ocena ekspercka przeprowadzana na potrzeby wyłonienia podmiotów kwalifikowanych do kategorii naukowej A+. Różnica polega jednak na tym, że obecne elementy eksperckie są powiązane z oceną działalności naukowej prowadzonej w danej dyscyplinie, natomiast ocena potencjału będzie odnosiła się do podmiotu jako całości.

Działalność podmiotu będzie weryfikowana w sposób niezależny od mierników stosowanych w ewaluacji. Należy to rozumieć w ten sposób, że ocena potencjału nie będzie ustalana na podstawie punktacji publikacji naukowych, liczby osiągnięć, wartości referencyjnych ani algorytmu porównania ocen uzyskanych w ramach podstawowych kryteriów ewaluacji z wartościami referencyjnymi dla kategorii naukowych stosowanego przy ustalaniu proponowanej kategorii naukowej w danej dyscyplinie. Przedmiotem tej oceny będą instytucjonalne i jakościowe aspekty funkcjonowania podmiotu, oceniane przez ekspertów na podstawie opisów potencjału i dowodów przedstawionych przez podmiot. Nie wyklucza to punktowego ujęcia w przepisach wykonawczych wyniku oceny potencjału, służącego zapewnieniu porównywalności i przejrzystości rozstrzygnięć, jednak punktacja ta będzie wynikiem oceny eksperckiej, a nie mechanizmem analogicznym do algorytmu określania kategorii naukowej w dyscyplinach.

Model oceny potencjału będzie wykorzystywał element samooceny instytucjonalnej. Podmiot będzie przedstawiał opisy potencjału, strategię rozwoju działalności naukowej oraz dowody potwierdzające działania wskazane w tych opisach. Rozwiązanie to nawiązuje do modeli oceny eksperckiej opartych na analizie informacji przedstawianych przez oceniany podmiot, przy czym zostanie dostosowane do konstrukcji polskiego systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz do skutków prawnych powiązanych z oceną potencjału.

Ocena potencjału nie będzie miała charakteru rankingowego ani względnego. Podmiot nie będzie oceniany przez ustalenie jego pozycji względem innych instytucji. Eksperci będą oceniali spełnienie kryteriów oceny potencjału na podstawie materiału przedstawionego przez podmiot, z uwzględnieniem jego profilu, misji, skali działalności, rodzaju podmiotu oraz specyfiki prowadzonej działalności naukowej i kształcenia.

W przypadku ewaluacji przewiduje się zmiany dotyczące sposobu stosowania podstawowych kryteriów, o których mowa w ustawie, określonego w przepisach wykonawczych. Zakłada się w szczególności modyfikację sposobu ustalania i stosowania limitów osiągnięć, powiązanie liczby osiągnięć podlegających ocenie z wymiarem czasu pracy związanej z prowadzeniem działalności naukowej, doprecyzowanie sposobu uwzględniania osiągnięć w systemie POL-on oraz doprecyzowanie sposobu ustalania liczby N przez powiązanie jej z wymiarem czasu pracy związanego z prowadzeniem działalności naukowej w danej dyscyplinie. Celem tych zmian jest takie ukształtowanie sposobu stosowania podstawowych kryteriów ewaluacji określonych w ustawie, aby ocena w większym stopniu premiowała jakość i znaczenie osiągnięć, a nie wyłącznie ich liczbę.

Na poziomie przepisów wykonawczych, analogicznie jak w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej, zostaną określone również definicje artykułu naukowego i monografii naukowej. Są to podstawowe kategorie osiągnięć uwzględnianych w ewaluacji.

W przypadku ewaluacji proponuje się utrzymanie dotychczasowych kategorii naukowych A+, A, B+, B i C, gdzie kategoria

A+ jest kategorią najwyższą, a kategoria C – najniższą (art. 269 ust. 1 ustawy), oraz wynikających z nich uprawnień. Natomiast w ocenie potencjału proponuje się wprowadzenie oceny wyróżniającej, pozytywnej i negatywnej (dodane jako art. 269a ust. 1a ustawy). Wynik oceny potencjału będzie miał wpływ na możliwość tworzenia studiów na kierunku przyporządkowanym do dyscypliny albo dyscypliny wiodącej bez pozwolenia ministra, na uprawnienia do nadawania stopni oraz prowadzenia szkoły doktorskiej, a także na możliwość udziału w inicjatywach doskonałości – IDUB i RID. Projektowana ustawa wprowadza model, w którym skutki oceny działalności naukowej będą wynikały z dwóch elementów: kategorii naukowej przyznawanej w wyniku ewaluacji prowadzonej w dyscyplinie oraz oceny potencjału przyznawanej podmiotowi. Kategoria naukowa nadal będzie podstawowym instrumentem potwierdzającym jakość działalności naukowej w danej dyscyplinie, natomiast ocena potencjału będzie służyła weryfikacji, czy podmiot posiada odpowiednie warunki instytucjonalne, organizacyjne i rozwojowe do korzystania z określonych uprawnień. Projektowana ustawa nie zastępuje kategorii naukowych oceną potencjału. W przypadku części uprawnień ocena potencjału będzie dodatkową przesłanką obok kategorii naukowej albo uprawnienia nadanego w trybie art. 226a ust. 1 ustawy. W innych przypadkach, w szczególności w odniesieniu do nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą, projekt nie przewiduje dodania oceny potencjału jako warunku posiadania uprawnienia. Wpływ kategorii naukowej i oceny potencjału na poszczególne uprawnienia w systemie szkolnictwa wyższego i nauki przedstawia poniższa tabela.

Uprawnienie / skutek	Zależność od kategorii naukowej albo uprawnienia, o którym mowa w art. 226a ust. 1 ustawy	Zależność od oceny potencjału	Skutek projektowanej zmiany
nadawanie stopnia doktora w dyscyplinie	kategoria naukowa co najmniej B+ w danej dyscyplinie albo uprawnienie nadane w trybie art. 226a ust. 1 ustawy	ocena pozytywna albo wyróżniająca	Uprawnienie będzie zależało łącznie od jakości działalności naukowej w dyscyplinie, minimum kadrowego oraz potencjału instytucjonalnego podmiotu.
nadawanie stopnia doktora w dziedzinie nauki	kategorie A+, A albo B+ albo uprawnienia nadane w trybie art. 226a ust. 1 ustawy w ponad połowie dyscyplin należących do danej dziedziny	ocena pozytywna albo wyróżniająca	Uprawnienie będzie powiązane z odpowiednio szerokim potencjałem w dyscyplinach należących do danej dziedziny nauki oraz pozytywnie ocenionym potencjałem podmiotu.
nadawanie stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie	kategoria naukowa co najmniej B+ w danej dyscyplinie albo uprawnienie nadane w trybie art. 226a ust. 1 ustawy	ocena pozytywna albo wyróżniająca	Uprawnienie będzie zależało od jakości działalności naukowej w dyscyplinie, stabilnego minimum kadrowego oraz oceny potencjału.
prowadzenie szkoły doktorskiej	kategoria co najmniej B+ w co najmniej 2 dyscyplinach, odpowiednia kombinacja kategorii co najmniej B+ i uprawnień nadanych w trybie art. 226a ust. 1 ustawy, albo uprawnienia nadane w trybie art. 226a ust. 1 ustawy w co najmniej 2 dyscyplinach	ocena pozytywna albo wyróżniająca	Możliwość prowadzenia szkoły doktorskiej będzie zależała również od oceny warunków instytucjonalnych podmiotu.
wspólne prowadzenie szkoły doktorskiej	Każdy podmiot współprowadzący szkołę doktorską będzie musiał posiadać kategorię naukową A+, A albo B+ albo uprawnienie nadane w trybie art. 226a ust. 1 ustawy w co najmniej jednej dyscyplinie.	Każdy z podmiotów będzie musiał posiadać ocenę pozytywną albo wyróżniającą.	Wspólne prowadzenie szkoły doktorskiej będzie możliwe wyłącznie przez podmioty spełniające oba warunki.
tworzenie studiów bez pozwolenia ministra	kategoria naukowa A+, A albo B+ w dyscyplinie, do której jest przyporządkowany kierunek studiów, albo w dyscyplinie wiodącej	ocena pozytywna albo wyróżniająca	Uprawnienie będzie zależało od kategorii naukowej w dyscyplinie oraz od pozytywnej albo wyróżniającej oceny potencjału.
nostryfikacja dyplomów ukończenia studiów za granicą	Projekt nie zmienia art. 327 ust. 4 ustawy; postępowanie prowadzi uczelnia posiadająca kategorię naukową A+, A albo B+ w dyscyplinie, której dotyczy wnioski.	Projekt nie dodaje wymogu posiadania pozytywnej albo wyróżniającej oceny potencjału.	Uprawnienie pozostaje powiązane z kategorią naukową w dyscyplinie, bez dodatkowego warunku dotyczącego oceny potencjału.
IDUB	Wymagane będzie posiadanie kategorii naukowych w co najmniej 6 dyscyplinach, z których co najmniej połowę będą stanowiły kategorie A+ albo A.	ocena wyróżniająca	Ocena potencjału będzie dodatkowym warunkiem udziału w konkursie IDUB.
RID	Wymagane będzie posiadanie kategorii naukowej A+, A albo B+ w dyscyplinie naukowej wskazanej w komunikacie ministra, o którym mowa w art. 396 ust. 2 ustawy, albo	ocena pozytywna albo wyróżniająca	Ocena potencjału będzie dodatkowym warunkiem udziału w konkursie RID.

	w co najmniej jednej dyscyplinie naukowej mieszczącej się w grupie dyscyplin wskazanej w tym komunikacie.		
subwencja dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki	Kategorie naukowe nadal będą miały znaczenie dla algorytmów podziału środków finansowych na zasadach określonych w przepisach rozporządzenia wydawanego na podstawie art. 402 pkt 1 ustawy.	Ocena potencjału nie będzie uwzględniana w algorytmach podziału subwencji, ale będzie miała znaczenie jako warunek dostępu do finansowania w ramach IDUB i RID (zwiększenie subwencji).	Nowy model oceny działalności naukowej zachowuje znaczenie kategorii naukowych dla podstawowego instrumentu finansowania podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, a ocenę potencjału wykorzystuje jako dodatkowy warunek uzyskania wybranych uprawnień mających skutki finansowe.

W konsekwencji kategorie naukowe A+, A i B+ nadal będą kategoriami warunkującymi większość uprawnień związanych z jakością działalności naukowej prowadzonej w dyscyplinie. Kategorie naukowe B i C nie będą dawały uprawnień, dla których ustawa wymaga posiadania kategorii co najmniej B+. Dla większości uprawnień konieczne będzie posiadanie pozytywnej albo wyróżniającej oceny potencjału, natomiast w przypadku IDUB będzie wymagane posiadanie oceny wyróżniającej. Nowy model oceny działalności naukowej zakłada zatem podział funkcji obu filarów oceny. Ewaluacja będzie nadal przesądzała o poziomie jakości działalności naukowej w konkretnej dyscyplinie i o kategoriach naukowych, natomiast ocena potencjału będzie potwierdzała, że podmiot posiada odpowiednie warunki instytucjonalne do korzystania z uprawnień szczególnie istotnych dla systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Należy także podkreślić, że z uwagi na to, że oba filary będą pełniły odrębne funkcje, nowy model oceny działalności naukowej nie zakłada ustalenia jednej arytmetycznej „wagi” każdego z nich ani wyliczania wspólnego wyniku łącznego z ewaluacji oraz oceny potencjału. Waga obu filarów będzie zatem wyrażała się nie przez ich procentowy udział w całościowym wyniku oceny, lecz przez skutki prawne przypisane każdemu z nich. Kategorie naukowe pozostaną podstawą uprawnień związanych z jakością działalności naukowej w danej dyscyplinie, natomiast ocena potencjału będzie dodatkową przesłanką korzystania z wybranych uprawnień, w szczególności nadawania stopni, prowadzenia szkół doktorskich, tworzenia studiów bez pozwolenia ministra oraz udziału w IDUB i RID. W przypadkach wskazanych w ustawie oba filary będą miały charakter kumulatywny, co oznacza, że podmiot będzie musiał spełnić zarówno warunek odpowiedniej kategorii naukowej albo uprawnienia nadanego w trybie art. 226a ust. 1 ustawy, jak i warunek uzyskania odpowiedniej oceny potencjału.

Równocześnie ocena działalności naukowej w projektowanym kształcie nie zastępuje ani nie modyfikuje ewaluacji jakości kształcenia na studiach przeprowadzanej przez Polską Komisję Akredytacyjną ani ewaluacji jakości kształcenia w szkołach doktorskich przeprowadzanej przez Komisję Ewaluacji Nauki, zwaną dalej „KEN”. Każda z tych ocen ma odrębny przedmiot, tryb oraz skutki określone w przepisach ustawy. Ocena działalności naukowej będzie obejmowała ewaluację oraz ocenę potencjału. Ewaluacja jakości kształcenia na studiach dotyczy jakości kształcenia prowadzonego na studiach, natomiast ewaluacja jakości kształcenia w szkołach doktorskich dotyczy jakości kształcenia doktorantów. Relacja między tymi ocenami ma charakter komplementarny, a nie zastępczy. Ocena potencjału będzie mogła obejmować takie aspekty jak wykorzystywanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych w różnych formach kształcenia, upowszechnianie wyników badań naukowych, działania popularyzujące naukę oraz współpracę z otoczeniem społecznym lub gospodarczym. Nie będzie jednak oceną programów studiów, efektów uczenia się, organizacji procesu dydaktycznego ani spełniania standardów kształcenia w rozumieniu ewaluacji prowadzonej przez Polską Komisję Akredytacyjną. W tym zakresie właściwy pozostanie dotychczasowy instrument oceny jakości kształcenia na studiach. Podobnie ocena potencjału nie będzie zastępowała ewaluacji jakości kształcenia w szkołach doktorskich. Projektowana ustawa wiąże możliwość prowadzenia szkoły doktorskiej z posiadaniem odpowiednich kategorii naukowych albo uprawnień nadanych w trybie art. 226a ust. 1 ustawy oraz z posiadaniem pozytywnej albo wyróżniającej oceny potencjału. Oznacza to, że ocena działalności naukowej będzie miała znaczenie dla ustalenia, czy podmiot posiada odpowiednie warunki naukowe i instytucjonalne do prowadzenia kształcenia doktorantów. Nie będzie natomiast oceną jakości samego procesu kształcenia w szkole doktorskiej, która nadal będzie dokonywana w odrębnej procedurze. W konsekwencji nowy model oceny działalności naukowej należy traktować jako element uzupełniający istniejący system zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym i nauce. Ewaluacja oraz ocena potencjału będą służyły ocenie jakości i warunków prowadzenia działalności naukowej oraz jej powiązania z kształceniem, natomiast ewaluacja jakości kształcenia na studiach i ewaluacja jakości kształcenia w szkołach doktorskich będą nadal służyły ocenie jakości procesu kształcenia. Wyniki tych ocen będą mogły oddziaływać na sytuację podmiotu w różnych obszarach, jednak będą uzyskiwane w odrębnych postępowaniach, według odrębnych kryteriów i z odrębnymi skutkami przewidzianymi w ustawie.

Istotne jest także, że projektowana ustawa nie zmienia statusu uczelni akademickich jako kategorii podmiotów określonej w ustawie. Uczelnie akademickie nie będą w wyniku oceny działalności naukowej uzyskiwały nowego statusu „jednostki akademickiej” albo „jednostki badawczej”. Będą natomiast, tak jak inne podmioty objęte oceną, uzyskiwały kategorie naukowe w dyscyplinach oraz ocenę potencjału, z którymi ustawa będzie wiązała określone skutki w postaci posiadanych przez nie uprawnień.

Celem projektowanych zmian jest rozwinięcie dotychczasowego modelu w sposób, który zachowuje ewaluację prowadzoną w dyscyplinach, a jednocześnie uzupełnia ją o ocenę potencjału instytucjonalnego podmiotu, wzmacnia stabilność kadrową, ogranicza działania doraźne oraz zwiększa użyteczność wyników oceny dla prowadzenia polityki naukowej państwa.

W projektowanej ustawie wprowadzono także szereg zmian dotyczących KEN. KEN będzie podejmowała uchwały w sprawie proponowanych kategorii naukowych w poszczególnych dyscyplinach, w których podmiot prowadzi działalność naukową, a następnie decyzją ministra kategorie te będą przyznawane podmiotowi. Projektowana ustawa utrzymuje ten mechanizm w odniesieniu do kategorii naukowych oraz wprowadza analogiczny mechanizm dla nowego elementu oceny działalności naukowej, tj. oceny potencjału. Uchwały KEN będą przekazywane ministrowi.

Rozstrzygnięcie w sprawie kategorii naukowej oraz rozstrzygnięcie w sprawie oceny potencjału będą następowały w drodze decyzji administracyjnych ministra. Projektowany art. 269 ust. 1 ustawy przewiduje wydanie decyzji w sprawie przyznania kategorii naukowej w danej dyscyplinie, natomiast projektowany art. 269a ust. 1 ustawy przewiduje wydanie decyzji w sprawie przyznania podmiotowi oceny potencjału. Z konstrukcji projektowanych przepisów wynika zatem, że będą to odrębne rozstrzygnięcia dotyczące dwóch różnych elementów oceny działalności naukowej.

Od decyzji w sprawie przyznania kategorii naukowej oraz od decyzji w sprawie przyznania oceny potencjału będzie przysługiwał wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, który będzie mógł zostać złożony w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji. W przypadku kategorii naukowej KEN będzie dokonywała ponownej oceny osiągnięć podmiotu w danej dyscyplinie, przy czym ocenie będą podlegały wyłącznie osiągnięcia będące przedmiotem postępowania w pierwszej instancji. W przypadku oceny potencjału KEN ponownie dokona oceny wyłącznie na podstawie informacji wprowadzonych do systemu POL-on, które były podstawą oceny w pierwszej instancji.

Podmiot będzie mógł także wnieść skargę do sądu administracyjnego bez uprzedniego złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, na zasadach wynikających z przepisów o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Natomiast w przypadku złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy skarga do sądu administracyjnego będzie mogła zostać wniesiona po rozpoznaniu tego wniosku. Projektowana ustawa nie wprowadza odrębnego trybu sądowoadministracyjnej kontroli tych decyzji. Jednocześnie do postępowań w sprawie przyznania kategorii naukowej oraz oceny potencjału będą miały zastosowanie wyłączenia określonych przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 1691), zwanej dalej „Kpa”, wskazane w projektowanym art. 270 ustawy.

Na kanwie założeń nowego modelu oceny działalności naukowej związanych z szerszym spojrzeniem na działalność naukową oraz aspekt etyczny z nią związany w projektowanej ustawie proponuje się także inne zmiany pozwalające uwzględnić w tej ocenie kontekst działania podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, tj.:

- włączenie popularyzacji nauki oraz przeciwdziałania dezinformacji naukowej do katalogu zadań uczelni (dodany w art. 11 ust. 1 ustawy jako pkt 11),
- wprowadzenie obowiązku uchwalenia przez senaty uczelni kodeksu etyki wspólnoty akademickiej dostosowanego do rodzaju uczelni i specyfiki jej działalności. (dodany w art. 28 ust. 1 ustawy jako pkt 3a),
- wprowadzenie zakazu bazowania w ocenie okresowej nauczyciela akademickiego w zakresie działalności badawczej wyłącznie na jego osiągnięciach wykazywanych na potrzeby ewaluacji (dodany w art. 128 ust. 3 ustawy).

Projektowana ustawa uzupełnia katalog podstawowych zadań uczelni o przeciwdziałanie dezinformacji naukowej. Regulacja ta ma charakter ustrojowy i kierunkowy. Jej celem jest podkreślenie społecznej roli uczelni jako podmiotów odpowiedzialnych za upowszechnianie rzetelnej wiedzy, komunikowanie wyników badań naukowych oraz wspieranie zaufania do nauki. Projektowana ustawa nie wprowadza legalnej definicji pojęcia „dezinformacji naukowej”. Przyjęto, że definiowanie tego pojęcia na poziomie ustawy nie jest konieczne, ponieważ projektowany przepis nie ustanawia odrębnej procedury przeciwdziałania dezinformacji, nie wprowadza sankcji ani nie nakłada na uczelnie obowiązku prowadzenia stałego monitoringu informacji pojawiających się w debacie publicznej. Pojęcie to powinno być rozumiane funkcjonalnie, jako odnoszące się do działań służących ograniczaniu rozpowszechniania informacji nierzetelnych, fałszywych albo wprowadzających w błąd w zakresie odnoszącym się do nauki, wyników badań naukowych lub ustaleń opartych na metodach naukowych. Działania uczelni w zakresie popularyzacji nauki i przeciwdziałania dezinformacji naukowej mogą polegać w szczególności na popularyzowaniu wyników badań naukowych i prac rozwojowych, prowadzeniu działalności eksperckiej i edukacyjnej, udostępnianiu społeczeństwu wiedzy opartej na aktualnym stanie badań naukowych, wspieraniu kompetencji w zakresie krytycznej oceny informacji oraz reagowaniu, w granicach misji i możliwości organizacyjnych uczelni, na rozpowszechnianie nierzetelnych informacji dotyczących obszarów, w których uczelnia prowadzi działalność naukową. Na realizację tych zadań nie przewiduje się utworzenia odrębnego źródła finansowania. Zadania te będą mogły być wykonywane w ramach podstawowej działalności uczelni i finansowane ze środków pozostających w dyspozycji uczelni, w szczególności w ramach subwencji. Projektowana zmiana nie powoduje zatem konieczności zwiększenia wydatków budżetu państwa z przeznaczeniem na ten cel. Działalność popularyzująca naukę oraz działania służące przeciwdziałaniu dezinformacji naukowej będą mogły być uwzględniane w ocenie potencjału, w szczególności w ramach kryterium dotyczącego upowszechniania wyników badań naukowych i prac rozwojowych, w tym przez różne formy kształcenia. Szczegółowy sposób uwzględniania tych aktywności zostanie określony na poziomie przepisów wykonawczych dotyczących oceny działalności naukowej.

Ww. zmiany związane z aspektem etycznym działalności naukowej mają przeciwdziałać niewłaściwym praktykom publikacyjnym i promować dobre praktyki etyczne w prowadzeniu badań naukowych. Mają również umożliwić nauczycielom akademickim skoncentrowanie się na pracy naukowej, a nie na wymogach oceny okresowej uwzględniającej kryteria przeniesione bezpośrednio z ewaluacji.

Projektowana ustawa wprowadza również fakultatywny mechanizm ponownej oceny działalności naukowej przed rozpoczęciem kolejnego pełnego cyklu oceny. Mechanizm ten będzie dostępny dla podmiotów, które w wyniku ewaluacji

uzyskały niższą kategorię naukową niż kategoria uzyskana w poprzednim okresie objętym ewaluacją albo uzyskały negatywną ocenę potencjału, pod warunkiem że nie złożyły wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy od decyzji w sprawie przyznania kategorii naukowej albo od decyzji w sprawie przyznania oceny potencjału.

Projektowany art. 269b ust. 1 ustawy przewiduje, że wniosek o przystąpienie do ponownej ewaluacji albo o przeprowadzenie ponownej oceny potencjału będzie można złożyć do dnia 30 września roku, w którym miną 2 lata od dnia, w którym rozpoczęła się ostatnia ocena działalności naukowej. Sama ponowna ocena działalności naukowej rozpocznie się natomiast, zgodnie z projektowanym art. 269b ust. 2 ustawy, w dniu 1 stycznia trzeciego roku następującego po roku, w którym rozpoczęła się ostatnia ocena działalności naukowej. Oznacza to, że termin złożenia wniosku jest powiązany z upływem 2 lat od rozpoczęcia ostatniej oceny działalności naukowej, natomiast rozpoczęcie ponownej oceny następuje później – od dnia 1 stycznia trzeciego roku następującego po roku rozpoczęcia ostatniej oceny. Przykładowo, jeżeli pierwsza ocena działalności naukowej rozpocznie się w dniu 1 stycznia 2031 r., podmiot spełniający przesłanki określone w art. 269b ust. 1 ustawy będzie mógł złożyć wniosek o ponowną ocenę do dnia 30 września 2033 r., a ponowna ocena rozpocznie się w dniu 1 stycznia 2034 r. Taki termin ma zapewnić podmiotowi czas na analizę przyczyn niekorzystnego wyniku oceny oraz wdrożenie działań naprawczych, a jednocześnie umożliwić weryfikację skuteczności tych działań przed kolejnym pełnym pięcioletnim cyklem oceny działalności naukowej. Mechanizm ten ma charakter motywacyjny i alternatywny wobec wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy. Podmiot będzie zatem dokonywał wyboru, czy kwestionuje wynik oceny w ramach kontroli instancyjnej dotyczącej tego samego materiału ocenianego, czy rezygnuje z tego środka i po wdrożeniu działań naprawczych przystępuje do ponownej oceny. Projektowane rozwiązanie jest powiązane z pięcioletnim cyklem oceny działalności naukowej. Ponowna ocena w trakcie cyklu ma umożliwić ograniczenie negatywnych skutków obniżenia kategorii naukowej albo uzyskania negatywnej oceny potencjału przed kolejną oceną w terminie wynikającym z ustawy, ale nie zastępuje oceny działalności naukowej przeprowadzanej co 5 lat. Jest to rozwiązanie wyjątkowe, dostępne wyłącznie dla podmiotów spełniających ustawowe przesłanki i tylko w przypadku rezygnacji z wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy. Harmonogram pierwszej oceny działalności naukowej w nowym modelu i ponownej oceny w ramach pierwszego okresu objętego oceną działalności naukowej będzie przedstawiał się następująco:

- 1) do dnia 30 września 2030 r. – termin na złożenie wniosku o przystąpienie do oceny działalności naukowej przez podmioty, których ocena jest przeprowadzana na wniosek, oraz termin na złożenie wniosku o nieprzystąpienie do ewaluacji w wybranej dyscyplinie albo w wybranych dyscyplinach przez podmioty, których działalność naukowa podlega ocenie obligatoryjnie;
- 2) 1 stycznia 2031 r. – rozpoczęcie pierwszej oceny działalności naukowej obejmującej lata 2026–2030;
- 3) do dnia 31 sierpnia 2031 r. – wydanie decyzji w sprawie przyznania kategorii naukowych oraz decyzji w sprawie przyznania ocen potencjału;
- 4) 30 dni od dnia doręczenia decyzji w sprawie przyznania kategorii naukowych oraz decyzji w sprawie przyznania ocen potencjału – termin na złożenie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy;
- 5) do dnia 30 września 2033 r. – termin na złożenie wniosku o przystąpienie do ponownej ewaluacji albo o przeprowadzenie ponownej oceny potencjału przez podmiot, który spełni warunki określone w art. 269b ust. 1 ustawy i nie złoży wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy;
- 6) 1 stycznia 2034 r. – rozpoczęcie ponownej oceny działalności naukowej;
- 7) do dnia 31 sierpnia 2034 r. – wydanie decyzji w sprawie przyznania kategorii naukowych w ramach ponownej ewaluacji albo decyzji w sprawie przyznania ponownych ocen potencjału.

Punktami krytycznymi tej procedury będą: decyzja podmiotu o rezygnacji z wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, złożenie wniosku o ponowną ocenę do dnia 30 września roku, w którym miną 2 lata od dnia, w którym rozpoczęła się ostatnia ocena działalności naukowej, przygotowanie w systemie POL-on danych i informacji będących podstawą ponownej oceny.

Inne wprowadzone przez nowy model oceny działalności naukowej rozwiązania to:

- możliwość złożenia przez podmiot wniosku o nieprzystąpienie do ewaluacji w wybranej dyscyplinie albo w wybranych dyscyplinach, a w przypadku oceny działalności naukowej przeprowadzanej na wniosek – obowiązek wskazania co najmniej jednej dyscypliny, która ma zostać objęta ewaluacją,
- zmiana ustawowego warunku objęcia ewaluacją w danej dyscyplinie przez obniżenie minimalnego progu kadrowego z 12 do 10 pracowników prowadzących działalność naukową w tej dyscyplinie, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy związanej z prowadzeniem tej działalności, oraz wprowadzenie weryfikacji spełnienia tego warunku w każdym roku okresu objętego ewaluacją (nowe brzmienie art. 173 ust. 2 i art. 265 ust. 4 ustawy),
- doprecyzowanie przepisu dotyczącego osiągnięć uwzględnianych w ewaluacji przez jednoznaczne wskazanie, że chodzi o osiągnięcia powstałe w związku z zatrudnieniem w podmiocie albo odbywaniem kształcenia w szkole doktorskiej prowadzonej przez ten podmiot (nowe brzmienie art. 265 ust. 6 ustawy),
- wskazanie w przepisach ustawy systemu POL-on jako miejsca raportowania informacji o osiągnięciach, które mogą stanowić podstawę ewaluacji, oraz doprecyzowanie zasad uwzględniania tych osiągnięć w ewaluacji (dodany art. 265 ust. 7a ustawy),
- oparcie oceny potencjału o ocenę ekspercką, w ramach której działalność podmiotu jest weryfikowana w sposób niezależny od mierników stosowanych w ewaluacji (dodane w art. 265 ustawy jako ust. 15),
- wydłużenie okresu objętego oceną działalności naukowej z 4 lat do 5 lat (nowe brzmienie art. 266 ustawy),

- dookreślenie zasad oceny działalności naukowej federacji, w tym zasad obejmowania federacji ewaluacją i oceną potencjału, sposobu uwzględniania aktywności jednostek uczestniczących, zasad korzystania przez federację z uprawnień wynikających z kategorii naukowych i oceny potencjału, skutków likwidacji federacji oraz skutków kategorii naukowych federacji dla algorytmów finansowania jednostek uczestniczących.

W związku ze zmianą ustawowego warunku objęcia ewaluacją w danej dyscyplinie przez obniżenie minimalnego progu kadrowego należy rozróżnić ten warunek od liczby N wykorzystywanej na potrzeby obliczania wyników ewaluacji i limitów osiągnięć, określonej w przepisach rozporządzenia wydawanego na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 1 ustawy.

W obecnym stanie prawnym ewaluację przeprowadza się w ramach dyscypliny w podmiocie zatrudniającym co najmniej 12 pracowników prowadzących działalność naukową w tej dyscyplinie, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy związanej z prowadzeniem działalności naukowej, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok przeprowadzenia ewaluacji. Projektowana ustawa przewiduje natomiast, że ewaluacja będzie przeprowadzana w ramach dyscypliny w podmiocie zatrudniającym, według stanu na dzień 31 grudnia w każdym roku okresu objętego ewaluacją, co najmniej 10 pracowników prowadzących działalność naukową w tej dyscyplinie, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy związanej z prowadzeniem działalności naukowej w tej dyscyplinie. Różnica polega zatem nie tylko na zmianie wartości progu z 12 na 10, lecz przede wszystkim na zmianie sposobu jego weryfikacji. Dotychczas warunek ten był badany jednorazowo, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego ewaluację. Po zmianie będzie oceniany według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku z okresu objętego ewaluacją. Rozwiązanie to ma ograniczyć możliwość podejmowania doraźnych działań kadrowych bezpośrednio przed ewaluacją i premiować utrzymywanie stabilnego potencjału kadrowego w danej dyscyplinie przez cały okres objęty oceną. Obniżenie progu z 12 do 10 pracowników należy oceniać łącznie ze zmianą sposobu weryfikacji tego warunku. Skoro warunek kadrowy będzie musiał być spełniany corocznie, a nie jednorazowo, utrzymanie progu na poziomie 12 pracowników mogłoby prowadzić do nadmiernego ograniczenia liczby dyscyplin objętych ewaluacją, zwłaszcza w mniejszych albo wąsko wyspecjalizowanych podmiotach. Próg 10 pracowników zapewnia istnienie realnego zespołu prowadzącego działalność naukową w danej dyscyplinie, a jednocześnie uwzględnia bardziej rygorystyczny, bo coroczny, sposób weryfikacji stabilności tego potencjału.

Liczba N jako wartość obliczeniowa wykorzystywana przy ustalaniu punktacji i limitów osiągnięć zostanie doprecyzowana w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 1 ustawy. Liczba N będzie ustalana z uwzględnieniem wymiaru czasu pracy związanego z prowadzeniem działalności naukowej w danej dyscyplinie, a więc nie będzie wynikała wyłącznie z formalnego wymiaru zatrudnienia. W przypadku podmiotów, w których pracownicy łączą działalność naukową z działalnością dydaktyczną, liczba N będzie ustalana z uwzględnieniem części czasu pracy przeznaczonej na działalność naukową w danej dyscyplinie. Oznacza to, że sama liczba osób zatrudnionych w podmiocie nie będzie przesądzała o wartości liczby N, jeżeli osoby te wykonują również obowiązki dydaktyczne. Rozwiązanie to ma szczególne znaczenie dla uczelni, w których wielu nauczycieli akademickich jest zatrudnionych w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych. Jeżeli pracownik będzie prowadził działalność naukową w dwóch dyscyplinach, jego udział w liczbie N będzie ustalany z uwzględnieniem oświadczeń o reprezentowanych dyscyplinach oraz udziału czasu pracy związanego z prowadzeniem działalności naukowej w każdej z nich. Takie rozwiązanie ma zapewnić bardziej adekwatne odzwierciedlenie potencjału badawczego podmiotu w poszczególnych dyscyplinach oraz właściwe ustalenie limitów osiągnięć podlegających ocenie.

Propozycja wydłużenia okresu objętego oceną działalności naukowej z 4 do 5 lat wynika zarówno z postulatów zgłaszanych przez środowisko naukowe, jak i z oceny projektodawcy dokonanej na podstawie doświadczeń związanych z pierwszą ewaluacją oraz przygotowaniem do rozpoczęcia kolejnego cyklu ewaluacyjnego. W toku prac nad założeniami nowego modelu oceny działalności naukowej wskazywano, że dotychczasowy czteroletni cykl ewaluacyjny powoduje znaczące obciążenia organizacyjne i sprawozdawcze po stronie podmiotów objętych ewaluacją oraz utrudnia stabilne planowanie działalności naukowej, zwłaszcza w przypadku projektów badawczych, których efekty ujawniają się w dłuższej perspektywie czasowej. Przyjęcie pięcioletniego okresu oceny stanowi rozwiązanie pośrednie między dotychczasowym cyklem czteroletnim a dłuższymi cyklami występującymi w niektórych systemach zagranicznych. Okres 5 lat pozwala ograniczyć częstotliwość przeprowadzania oceny i lepiej uchwycić trwałe efekty działalności naukowej, a jednocześnie nie prowadzi do nadmiernego odsunięcia w czasie skutków oceny. Ma to istotne znaczenie w polskim systemie, w którym wynik oceny działalności naukowej jest powiązany z uprawnieniami podmiotów, w szczególności z uprawnieniami do nadawania stopni, prowadzenia szkół doktorskich, tworzenia studiów bez pozwolenia ministra oraz korzystania z wybranych instrumentów finansowania.

Projektodawca nie zdecydował się na przyjęcie okresu sześcioletniego, ponieważ tak długi cykl mógłby nadmiernie opóźnić możliwość reagowania na istotne zmiany jakości działalności naukowej oraz potencjału instytucjonalnego podmiotów. Dotyczy to zarówno podmiotów, które rozwijają działalność naukową i powinny mieć możliwość uzyskania potwierdzenia poprawy swojej pozycji w rozsądnym terminie, jak i podmiotów, których potencjał uległ osłabieniu, a które w przypadku zbyt długiego cyklu nadal korzystałyby z uprawnień opartych na wcześniejszym wyniku oceny albo byłyby pozbawione uprawnień.

Przy określaniu długości cyklu oceny projektodawca brał pod uwagę również inne terminy przewidziane w ustawie. W szczególności uwzględniono, że polityka naukowa państwa jest dokumentem aktualizowanym nie rzadziej niż raz na 5 lat, co przemawia za powiązaniem cyklu oceny działalności naukowej z horyzontem strategicznego planowania polityki naukowej państwa. Wzięto również pod uwagę, że kadencje organów uczelni, takich jak rektor, senat i rada uczelni, trwają zasadniczo 4 lata. Nie uznano jednak za zasadne pełnego dostosowania cyklu oceny działalności naukowej do kadencji

organów uczelni, ponieważ ocena ta ma charakter systemowy, długookresowy oraz obejmuje również inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki niż uczelnie. Służy ona ocenie trwałych efektów działalności naukowej oraz potencjału instytucjonalnego podmiotów, a nie ocenie działań podejmowanych w ramach jednej kadencji organów uczelni. Pięcioletni cykl oceny jest także spójny z projektowanym wydłużeniem kadencji KEN do 5 lat i wskazaniem, że kadencja ta rozpoczyna się w dniu 1 stycznia. Pozwala to lepiej powiązać okres funkcjonowania organu odpowiedzialnego za przeprowadzanie oceny działalności naukowej z okresem objętym tą oceną.

Projektowana zmiana art. 265 ust. 6 ustawy ma charakter doprecyzowujący i porządkujący. Jej celem jest jednoznaczne wskazanie, że w ewaluacji uwzględnia się osiągnięcia, które powstały w związku z zatrudnieniem w podmiocie albo odbywaniem kształcenia w szkole doktorskiej prowadzonej przez ten podmiot. Dotychczasowe brzmienie przepisu, odwołujące się do osiągnięć powstałych w związku z „kształceniem w podmiocie”, powodowało wątpliwości interpretacyjne co do rodzaju kształcenia, z którym może być związane osiągnięcie uwzględniane w ewaluacji. W praktyce pojawiały się w szczególności pytania, czy sformułowanie to może obejmować także osiągnięcia studentów albo uczestników studiów doktoranckich. Intencją projektowanej regulacji jest więc jednoznaczne przesądzenie, że w tym zakresie są uwzględniane osiągnięcia doktorantów odbywających kształcenie w szkole doktorskiej prowadzonej przez ewaluowany podmiot. Projektowana zmiana nie ma na celu rozszerzenia katalogu osiągnięć uwzględnianych w ewaluacji, lecz wyeliminowanie możliwych rozbieżności interpretacyjnych oraz zapewnienie spójności przepisów z aktualnym modelem kształcenia doktorantów w szkołach doktorskich. Osiągnięcia doktorantów będą mogły być uwzględniane w ewaluacji wtedy, gdy powstały w związku z odbywaniem kształcenia w szkole doktorskiej prowadzonej przez podmiot oraz zostały przypisane zgodnie z zasadami określonymi w przepisach ustawy i przepisach wykonawczych.

Jednocześnie projektowana ustawa utrzymuje szczególne rozwiązanie dotyczące osiągnięć artystycznych. Zgodnie z projektowanym art. 265 ust. 7 ustawy w ewaluacji będą mogły być uwzględniane także osiągnięcia artystyczne, które powstały bez związku z zatrudnieniem w podmiocie albo odbywaniem kształcenia w szkole doktorskiej prowadzonej przez podmiot, pod warunkiem że osiągnięcia te miały miejsce w okresie tego zatrudnienia albo kształcenia oraz w okresie objętym ewaluacją. Utrzymanie tego wyjątku jest uzasadnione specyfiką działalności artystycznej. W działalności tej istotne osiągnięcia mogą powstawać w ramach indywidualnej twórczości artysty, poza bezpośrednim wykonywaniem obowiązków pracowniczych albo poza formalnym procesem kształcenia, a jednocześnie pozostawać elementem dorobku osoby związanej z ewaluowanym podmiotem. Warunkiem ich uwzględnienia pozostanie jednak czasowy związek osoby z podmiotem oraz związek osiągnięcia z okresem objętym ewaluacją.

Niezależnie od powyższych doprecyzowań projektowana ustawa nie wprowadza legalnej definicji pojęcia „osiągnięcie”. Projektowana zmiana art. 265 ust. 2 ustawy ma charakter systemowy i dostosowujący do nowego modelu oceny działalności naukowej. Przepis ten będzie określał zasadę, zgodnie z którą w ewaluacji będą uwzględniane osiągnięcia wszystkich pracowników prowadzących działalność naukową w podmiotach objętych oceną. Zakres przedmiotowy osiągnięć uwzględnianych w ewaluacji zostanie określony w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 1 ustawy. Przepisy te będą określały, tak jak dotychczas, rodzaje osiągnięć uwzględnianych w ewaluacji, szczegółowe kryteria i sposób ich oceny, sposób ustalania limitów liczby osiągnięć podlegających ocenie, a także definicje artykułu naukowego i monografii naukowej. Tym samym pojęcie „osiągnięcia” będzie stosowane funkcjonalnie, przez wskazanie w przepisach wykonawczych konkretnych rodzajów osiągnięć uwzględnianych w ewaluacji. Rozwiązanie to pozwoli zachować elastyczność regulacji i dostosować katalog osiągnięć do specyfiki poszczególnych form działalności naukowej obejmującej badania naukowe, prace rozwojowe i twórczość artystyczną.

Informacje o osiągnięciach, które mogą stanowić podstawę ewaluacji, są wprowadzane do systemu POL-on w ramach obowiązujących mechanizmów sprawozdawczych obejmujących dane o osobach prowadzących działalność naukową oraz ich osiągnięciach. W obecnym stanie prawnym wykaz, o którym mowa w art. 343 ustawy, obejmuje m.in. informacje o osiągnięciach, a dane te są wprowadzane do systemu POL-on przez właściwe organy podmiotów wskazanych w art. 343 ust. 2 ustawy, tj. rektorów, dyrektora Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, dyrektorów instytutów PAN, dyrektorów instytutów badawczych, dyrektorów instytutów międzynarodowych, kierowników innych podmiotów prowadzących działalność naukową w sposób samodzielny i ciągły oraz właściwe organy podmiotów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz – w zakresie określonym w tym przepisie i w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 353 ustawy. W praktyce czynności techniczne związane z wprowadzaniem i aktualizowaniem danych w systemie POL-on są wykonywane przez osoby posiadające odpowiednie uprawnienia w tym systemie, działające w imieniu podmiotów wskazanych w ustawie. Nie zmienia to faktu, że odpowiedzialność za wprowadzenie danych do systemu POL-on jest przypisana ustawowo organom poszczególnych podmiotów.

Na potrzeby ewaluacji istotne znaczenie mają również oświadczenia składane przez osoby, których osiągnięcia mają być uwzględniane w ewaluacji. Osoby takie składają oświadczenia upoważniające dany podmiot do wykazania ich osiągnięć w ramach poszczególnych dyscyplin. Złożone oświadczenie stanowi podstawę przypisania osiągnięcia danej osoby do podmiotu oraz dyscypliny na potrzeby ewaluacji. Dotyczy to pracowników prowadzących działalność naukową oraz, w zakresie określonym ustawą, doktorantów odbywających kształcenie w szkole doktorskiej prowadzonej przez ewaluowany podmiot.

W odniesieniu do osiągnięć naukowych zakłada się utrzymanie dotychczasowego rozwiązania, zgodnie z którym spośród osiągnięć, o których informacje zostały wprowadzone do systemu POL-on i które spełniają warunki uwzględnienia w ewaluacji, algorytm optymalizujący wybierze osiągnięcia stanowiące podstawę oceny poziomu naukowej działalności naukowej w danej dyscyplinie. Wybór ten nastąpi z uwzględnieniem limitów liczby osiągnięć oraz zasad określonych

w przepisach wykonawczych, w sposób zapewniający uzyskanie przez ewaluowany podmiot możliwie najwyższego wyniku w ramach tego kryterium. Podmiot otrzyma w systemie POL-on wykaz osiągnięć wybranych przez algorytm optymalizujący. Proponuje się także utrzymać rozwiązanie, zgodnie z którym kierownik ewaluowanego podmiotu będzie mógł, w terminie określonym w przepisach wykonawczych, wystąpić o uwzględnienie przy ocenie innych osiągnięć naukowych niż wybrane przez algorytm. Mechanizm ten umożliwi podmiotowi weryfikację automatycznego wyboru osiągnięć oraz wskazanie innych osiągnięć, które – przy spełnieniu warunków określonych w przepisach prawa – powinny zostać uwzględnione w ocenie.

W przypadku osiągnięć artystycznych również planuje się utrzymanie dotychczasowego rozwiązania. Z uwagi na specyfikę tych osiągnięć oraz ekspercki charakter oceny planowane przepisy wykonawcze przewidują wskazywanie przez kierownika ewaluowanego podmiotu w systemie POL-on osiągnięć artystycznych, które mają być uwzględnione w ewaluacji. Osiągnięcia te będą następnie podlegały ocenie eksperckiej.

W konsekwencji przez zgłaszanie osiągnięć do systemu POL-on należy rozumieć proces obejmujący wprowadzenie albo aktualizację informacji o osiągnięciach w systemie POL-on przez właściwe podmioty wskazane w art. 343 ust. 2 ustawy, złożenie przez osoby, których osiągnięcia mają być uwzględnione, wymaganych oświadczeń, a następnie wybór osiągnięć do oceny zgodnie z mechanizmami określonymi w przepisach dotyczących ewaluacji.

Nowym rozwiązaniem, które przewiduje projektowana ustawa jest możliwość ograniczenia zakresu ewaluacji do dyscyplin odpowiadających rzeczywistemu profilowi naukowemu i strategicznym kierunkom rozwoju podmiotu. W przypadku podmiotów, których działalność naukowa podlega ocenie obligatoryjnie, tj. uczelni akademickich, instytutów PAN oraz instytutów międzynarodowych, podmiot będzie mógł złożyć wniosek o nieprzystąpienie do ewaluacji w wybranej dyscyplinie albo w wybranych dyscyplinach. Wniosek taki nie będzie mógł jednak obejmować wszystkich dyscyplin, w których podmiot będzie spełniał ustawowy warunek przystąpienia do ewaluacji. Oznacza to, że podmiot obligatoryjnie objęty oceną działalności naukowej będzie musiał przystąpić do ewaluacji w co najmniej jednej dyscyplinie. W przypadku podmiotów, których ocena działalności naukowej jest przeprowadzana na wniosek, tj. uczelni zawodowych, instytutów badawczych, Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego oraz podmiotów, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 8 ustawy, podmiot będzie wskazywał we wniosku co najmniej jedną dyscyplinę spełniającą warunek określony w art. 265 ust. 4 ustawy, która ma zostać objęta ewaluacją. Niepoddanie danej dyscypliny ewaluacji będzie oznaczało, że podmiot nie uzyska w tej dyscyplinie kategorii naukowej. W konsekwencji podmiot nie będzie mógł korzystać w tej dyscyplinie z uprawnień, dla których warunkiem jest posiadanie kategorii naukowej co najmniej B+, w szczególności uprawnień do nadawania stopni, uwzględniania tej dyscypliny przy spełnianiu warunków prowadzenia szkoły doktorskiej, tworzenia studiów bez pozwolenia ministra oraz innych uprawnień powiązanych z kategorią naukową. Nieprzystąpienie do ewaluacji w żadnej dyscyplinie miałyby dla podmiotu bardzo poważne negatywne skutki w postaci utraty uprawnień powiązanych z posiadaniem kategorii naukowej. Równocześnie projektowana ustawa nie przewiduje odrębnej sankcji za niepoddanie danej dyscypliny ewaluacji. Skutki takiej decyzji będą wynikały z braku kategorii naukowej w tej dyscyplinie. W szczególności samo złożenie wniosku o nieprzystąpienie do ewaluacji w wybranej dyscyplinie nie będzie automatycznie powodowało utraty statusu uczelni akademickiej, zmiany nazwy uczelni ani utraty innych uprawnień niezwiązanych z tą dyscypliną. Skutki w zakresie statusu, nazwy albo uprawnień mogą wystąpić jedynie wówczas, gdy brak kategorii naukowej w danej dyscyplinie spowoduje niespełnianie ustawowych warunków wymaganych dla danego statusu, posługiwania się określoną nazwą albo przysługiwania określonego uprawnienia. Celem tego rozwiązania jest zwiększenie elastyczności systemu oceny działalności naukowej oraz umożliwienie podmiotom skoncentrowania ewaluacji na tych dyscyplinach, w których prowadzą one rzeczywistą, stabilną i strategicznie istotną działalność naukową. Rozwiązanie to powinno ograniczać przystępowanie do ewaluacji w dyscyplinach prowadzonych marginalnie albo niestabilnie kadrowo, a tym samym sprzyjać lepszemu powiązaniu zakresu ewaluacji z faktycznym potencjałem naukowym podmiotów.

Proponowane zmiany dotyczące oceny działalności naukowej są ukierunkowane na uproszczenie modelu ewaluacji oraz zmniejszenie roli wskaźników i punktów na rzecz oceny eksperckiej podmiotów systemu nauki i szkolnictwa wyższego w związku z wprowadzeniem oceny potencjału mającej charakter w pełni ekspercki. Uwzględniają one postulaty i opinie zgłaszane przez środowisko naukowe. W związku z tym w nowym modelu oceny działalności naukowej proponuje się zwrócić większą wagę na transfer wyników badań naukowych do dydaktyki oraz popularyzację osiągnięć naukowców, co w założeniu ma wpłynąć korzystnie na rozwój i postrzeganie nauki w Polsce, rozpoznawalność osiągnięć oraz ich znaczenie dla społeczeństwa.

Projektowana ustawa doprecyzowuje również zasady oceny działalności naukowej federacji oraz dostosowuje je do nowego modelu oceny działalności naukowej, obejmującego ewaluację oraz ocenę potencjału. Celem zmian jest zapewnienie, aby federacje były oceniane na zasadach możliwie zbliżonych do zasad stosowanych wobec innych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, z uwzględnieniem ich szczególnego charakteru jako formy współdziałania jednostek uczestniczących. Projektowana ustawa przewiduje, że federacja będzie oceniana w obydwu filarach nowego modelu oceny działalności naukowej. Federacja będzie zatem podlegała zarówno ewaluacji, jak i ocenie potencjału. Kryteria oceny będą tożsame z kryteriami stosowanymi wobec innych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Projekt przewiduje natomiast rozwiązania szczególne, wynikające z konstrukcji federacji, w szczególności dotyczące momentu objęcia federacji oceną, sposobu uwzględniania aktywności jednostek uczestniczących oraz skutków likwidacji federacji.

W odniesieniu do momentu objęcia federacji oceną projektowana ustawa przewiduje, że jakość działalności naukowej prowadzonej przez federację będzie podlegała ewaluacji po upływie dwóch pełnych okresów objętych ewaluacją, licząc od dnia utworzenia federacji, chyba że statut federacji będzie zawierał postanowienia przewidujące wcześniejsze

przeprowadzenie ewaluacji w stosunku do federacji. Analogiczne rozwiązanie przewidziano w zakresie oceny potencjału federacji. Do dnia przeprowadzenia po raz pierwszy ewaluacji albo oceny potencjału federacji ocenie będą podlegały jednostki uczestniczące, na zasadach obowiązujących je przed dniem utworzenia federacji.

W zakresie ewaluacji federacji projekt przewiduje, że ewaluację będzie się przeprowadzać w ramach dyscypliny, jeżeli jednostki uczestniczące zatrudniały łącznie, według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku okresu objętego ewaluacją, co najmniej 10 pracowników prowadzących działalność naukową w tej dyscyplinie, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy związanej z prowadzeniem tej działalności. Rozwiązanie to dostosowuje zasady ewaluacji federacji do ogólnych zasad ewaluacji przewidzianych dla innych podmiotów oraz wzmacnia wymóg stabilności potencjału kadrowego w całym okresie objętym oceną.

Rozgraniczenie aktywności ocenianej w odniesieniu do federacji i jednostek uczestniczących będzie uzależnione od tego, czy federacja została już po raz pierwszy objęta samodzielną ewaluacją oraz oceną potencjału. Do czasu przeprowadzenia pierwszej ewaluacji federacji oraz pierwszej oceny jej potencjału ocenie będą podlegały jednostki uczestniczące, na zasadach obowiązujących je przed dniem utworzenia federacji. Po objęciu federacji oceną kategorie naukowe i ocena potencjału będą przyznawane federacji. Na potrzeby oceny potencjału federacji będą mogły być uwzględniane działania podejmowane zarówno na poziomie federacji, jak i na poziomie jednostek uczestniczących. Rozwiązanie to odzwierciedla specyfikę federacji jako formy współdziałania odrębnych podmiotów, w której potencjał instytucjonalny może być budowany przez aktywności realizowane centralnie przez federację oraz przez działania jednostek uczestniczących.

Projektowana ustawa przewiduje również możliwość złożenia przez federację wniosku o nieprzystąpienie do ewaluacji w wybranej dyscyplinie albo wybranych dyscyplinach, mimo że federacja będzie spełniała w tych dyscyplinach warunek przeprowadzenia ewaluacji. Wniosek ten nie będzie mógł jednak obejmować wszystkich dyscyplin. Rozwiązanie to jest analogiczne do rozwiązania przewidzianego dla innych podmiotów obowiązkowo podlegających ocenie i ma umożliwić racjonalne dostosowanie zakresu ewaluacji do rzeczywistego profilu działalności naukowej federacji.

Federacja będzie podmiotem uprawnień związanych z posiadaniem kategorii naukowej w zakresie określonym w ustawie, w szczególności w zakresie nadawania stopni oraz kształcenia doktorantów, o ile będą spełnione również pozostałe ustawowe warunki korzystania z tych uprawnień. Federacja będzie także podmiotem uprawnień związanych z posiadaniem oceny potencjału w zakresie określonym w art. 173 ust. 5 ustawy, w tym w zakresie ubiegania się o status laureata IDUB i przystępowania do konkursów w RID, jeżeli będzie spełniała pozostałe warunki ustawowe.

Projekt przewiduje szczególne rozwiązania przejściowe dotyczące korzystania przez federację z uprawnień w okresie od jej utworzenia do uzyskania kategorii naukowej oraz oceny potencjału. Od dnia utworzenia federacji do dnia uzyskania przez nią kategorii naukowej federacja będzie podmiotem uprawnień związanych z posiadaniem przez jednostki uczestniczące kategorii naukowych w zakresie nadawania stopni oraz kształcenia doktorantów. Analogicznie, od dnia utworzenia federacji do dnia uzyskania przez nią oceny potencjału federacja będzie podmiotem uprawnień związanych z posiadaniem przez jednostki uczestniczące ocen potencjału. W zakresie inicjatyw doskonałości korzystanie przez federację z uprawnień będzie zależało od spełnienia warunków określonych w ustawie, w tym od posiadania przez jednostki uczestniczące wymaganej oceny potencjału.

Projektowana ustawa określa również skutki likwidacji federacji po uzyskaniu przez nią kategorii naukowej albo oceny potencjału. W przypadku likwidacji federacji po uzyskaniu przez nią kategorii naukowej w danej dyscyplinie jednostka uczestnicząca zachowa tę kategorię naukową albo uprawnienie nadane federacji w trybie art. 226a ust. 1 ustawy w tej dyscyplinie, jeżeli na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok likwidacji zatrudniała co najmniej 10 pracowników prowadzących działalność naukową w tej dyscyplinie, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy związanej z prowadzeniem działalności naukowej w tej dyscyplinie. Do zachowania kategorii naukowej przez jednostkę uczestniczącą będzie stosowany art. 269 ust. 2 ustawy. W przypadku likwidacji federacji po uzyskaniu przez nią oceny potencjału jednostki uczestniczące zachowają tę ocenę. Do zachowania tej oceny przez jednostki uczestniczące będzie stosowany art. 269a ust. 2 ustawy, co oznacza powiązanie okresu obowiązywania oceny z zasadami ogólnymi dotyczącymi obowiązywania oceny potencjału do czasu uzyskania kolejnej oceny albo do momentu utraty oceny w przypadku nieobjęcia podmiotu kolejną oceną działalności naukowej.

Projektowana ustawa doprecyzowuje również skutki funkcjonowania federacji dla algorytmów podziału środków finansowych. Na potrzeby algorytmów, o których mowa w art. 368 ustawy, będzie się przyjmować, że jednostka uczestnicząca posiada kategorię naukową w danej dyscyplinie przyznaną federacji, o ile zatrudniała według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok, w którym jest dokonywany podział środków finansowych, co najmniej 10 pracowników prowadzących działalność naukową w tej dyscyplinie, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy związanej z prowadzeniem działalności naukowej w tej dyscyplinie. Rozwiązanie to ma zapewnić, że skutki finansowe kategorii naukowej przyznanej federacji będą przypisywane jednostkom uczestniczącym tylko w zakresie odpowiadającym ich rzeczywistemu potencjałowi kadrowemu w danej dyscyplinie.

Projektowane zmiany mają zatem na celu usunięcie wątpliwości dotyczących statusu federacji w nowym modelu oceny działalności naukowej, zapewnienie ciągłości oceny jednostek uczestniczących do czasu objęcia oceną federacji, określenie zasad korzystania przez federację z uprawnień wynikających z kategorii naukowych i ocen potencjału, a także uregulowanie skutków likwidacji federacji oraz zasad uwzględniania kategorii naukowych federacji w algorytmach finansowania jednostek uczestniczących.

W związku z wprowadzeniem nowego modelu oceny działalności naukowej projektowana ustawa wprowadza również wymóg minimum kadrowego jako dodatkowy warunek posiadania uprawnień do nadawania stopni. Celem tego

rozwiązania jest zapewnienie, aby uprawnienie to było powiązane nie tylko z wynikiem ewaluacji w danej dyscyplinie, ale również ze stabilnym i odpowiednio silnym potencjałem kadrowym podmiotu w tej dyscyplinie. Kategoria naukowa potwierdza jakość działalności naukowej prowadzonej w dyscyplinie, natomiast sama w sobie nie przesądza jeszcze o istnieniu wystarczającego zaplecza kadrowego do prowadzenia postępowań awansowych, zapewnienia opieki naukowej oraz rzetelnej oceny dorobku osób ubiegających się o nadanie stopnia.

W przypadku uprawnienia do nadawania stopnia doktora projekt przewiduje minimum kadrowe na poziomie co najmniej 5 osób posiadających co najmniej stopień doktora habilitowanego, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy, które złożą oświadczenie upoważniające dany podmiot do zaliczenia ich do liczby pracowników prowadzących działalność naukową w tej dyscyplinie. W przypadku uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego minimum kadrowe określono na poziomie co najmniej 10 takich osób. Zróżnicowanie poziomu minimum kadrowego dla podmiotów doktoryzujących i podmiotów habilitujących wynika z odmiennego przebiegu postępowań w sprawie nadania stopnia doktora i postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego oraz z większych wymagań związanych z oceną dorobku osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego. Postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego wymagają szerszego i bardziej stabilnego zaplecza eksperckiego w danej dyscyplinie, ponieważ dotyczą oceny samodzielności naukowej oraz istotnego wkładu w rozwój dyscypliny.

Wartości minimum kadrowego zostały określone na podstawie analizy potencjału kadrowego podmiotów posiadających kategorii naukowe co najmniej B+. Spośród 1070 podmiotodyscyplin posiadających aktualnie kategorię naukową co najmniej B+ 73 dyscypliny w 57 podmiotach nie spełniałyby kryterium zatrudnienia co najmniej 5 osób posiadających co najmniej stopień doktora habilitowanego, natomiast 238 dyscyplin w 119 podmiotach nie spełniałoby kryterium zatrudnienia co najmniej 10 takich osób. Dane te wskazują, że przyjęte wartości minimum kadrowego realnie weryfikują stabilność kadrową podmiotów, a jednocześnie zostały określone na poziomie proporcjonalnym. Projektodawca brał pod uwagę pojawiające się w debacie publicznej propozycje wyższych wartości minimum kadrowego. Nie zdecydowano się jednak na ich przyjęcie, ponieważ mogłyby one prowadzić do nadmiernego ograniczenia liczby podmiotów uprawnionych do nadawania stopni, w szczególności w dyscyplinach rozwijających się, mniejszych środowiskach naukowych albo podmiotach wyspecjalizowanych. Przyjęcie progów 5 i 10 osób stanowi rozwiązanie wyważone.

Równocześnie projektowana ustawa nie przewiduje powrotu do kategorii „samodzielnego pracownika naukowego” jako odrębnej kategorii ustawowej. Posłużenie się przesłanką posiadania co najmniej stopnia doktora habilitowanego ma charakter funkcjonalny i służy określeniu kwalifikacji osób tworzących minimum kadrowe.

Projektowana ustawa nie zakłada również zmian w siatce stanowisk nauczycieli akademickich ani w ustawowych wymaganiach kwalifikacyjnych do zajmowania tych stanowisk.

Minimum kadrowe będzie natomiast powiązane z wprowadzeniem rad naukowych dyscyplin w uczelniach. Osoby wchodzące w skład minimum kadrowego będą stanowiły podstawową grupę osób powoływanych do rad naukowych dyscyplin, które będą podejmowały uchwały w sprawach nadawania stopni w danej dyscyplinie. W ten sposób minimum kadrowe nie będzie wyłącznie warunkiem formalnym posiadania uprawnienia, lecz będzie powiązane z wykonywaniem kompetencji awansowych.

Projektowane rady naukowe dyscyplin nie stanowią odtworzenia rad podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni funkcjonujących w poprzednim stanie prawnym. Rady podstawowych jednostek organizacyjnych były organami jednostek organizacyjnych uczelni powiązanymi ze strukturą wydziałową albo inną strukturą organizacyjną uczelni. Rady naukowe dyscyplin będą natomiast organami uczelni tworzonymi w związku z posiadaniem przez uczelnię uprawnienia do nadawania stopni w danej dyscyplinie. W obecnym stanie prawnym w części uczelni funkcjonują już, na podstawie statutów uchwalanych przez senaty, rady naukowe dyscyplin albo inne analogiczne gremia właściwe w sprawach poszczególnych dyscyplin, którym powierzono zadania związane z prowadzeniem postępowań w sprawie nadania stopni i podejmowaniem rozstrzygnięć w tych postępowaniach.

W skład rady naukowej dyscypliny rektor będzie powoływał osoby, o których mowa w art. 185 ust. 1 pkt 1 lit. b albo w art. 218 pkt 1 lit. b ustawy, a także będzie mógł powoływać osoby zatrudnione na stanowisku profesora uczelni, inne niż osoby należące do tej grupy. Członkami rady naukowej dyscypliny będą mogły być osoby zatrudnione w uczelni jako podstawowym miejscu pracy oraz posiadające istotne osiągnięcia w dyscyplinie, dla której rada jest tworzona.

Jeżeli liczba osób spełniających ustawowe warunki członkostwa będzie mniejsza niż liczba członków rady określona w statucie uczelni, rektor powoła te osoby do rady, a pozostałych członków rady powoła spośród osób zatrudnionych na stanowisku profesora uczelni, spełniających warunki określone w ustawie. Jeżeli liczba osób spełniających ustawowe warunki członkostwa będzie równa liczbie członków rady określonej w statucie, rektor powoła wszystkie te osoby. Jeżeli natomiast liczba tych osób będzie większa niż statutowa liczba członków rady, do rady zostaną przeprowadzone wybory spośród osób należących do tej grupy. W przypadku konieczności uzupełnienia składu rady osobami zatrudnionymi na stanowisku profesora uczelni powołanie tych członków rady nastąpi po przeprowadzeniu wyborów, chyba że liczba uprawnionych osób z tej grupy będzie równa liczbie wolnych miejsc w radzie. Szczegółowy tryb przeprowadzania wyborów oraz wyborów uzupełniających będzie określany w statucie uczelni.

Ustawową kompetencją rady naukowej dyscypliny będzie podejmowanie uchwał w sprawach nadawania stopni w dyscyplinie, dla której rada została utworzona. Podejmowanie uchwał w zakresie nadawania stopnia doktora w dziedzinie nauki pozostanie zadaniem senatu. Projektowana ustawa przewiduje jednocześnie, że statut uczelni będzie mógł określić inne zadania rady naukowej dyscypliny. Katalog ewentualnych dodatkowych zadań będzie zatem zależał od rozwiązań przyjętych w danej uczelni, z uwzględnieniem jej autonomii organizacyjnej.

Projektowana ustawa określa 5-letnią kadencję rady naukowej dyscypliny rozpoczynającą się w dniu 1 stycznia. Zasady i tryb funkcjonowania rady naukowej dyscypliny będzie określał statut uczelni.

Projektowana ustawa nie przewiduje wynagrodzenia z tytułu członkostwa w radzie naukowej dyscypliny. Członkostwo w radzie będzie związane z wykonywaniem funkcji w organie uczelni. Ewentualne kwestie organizacyjne związane z udziałem w pracach rady, w tym sposób obsługi jej posiedzeń, będą regulowane na poziomie uczelni w jej statucie.

W projektowanej ustawie wprowadzono także szereg zmian dotyczących KEN. Projektowane zmiany obejmują art. 271, art. 272 i art. 274 ustawy.

Aktualnie minister powołuje w skład KEN 7 osób z doświadczeniem w zakresie polityki naukowej, a po zmianach przewidzianych w projektowanej ustawie, liczba tych osób zostanie obniżona do 4, a w to miejsce będą powoływane 3 osoby z doświadczeniem w zakresie komercjalizacji i transferu osiągnięć naukowych do gospodarki (zmiana art. 271 ust. 2 ustawy). Zmiana ta wpłynie pozytywnie na pracę KEN, gdyż znajomość zagadnień komercjalizacji i transferu osiągnięć naukowych do gospodarki jest istotna dla oceny w ramach kryterium ewaluacji dotyczącego efektów finansowych badań naukowych lub prac rozwojowych.

Kolejna zmiana polega na zsynchronizowaniu kadencji KEN z okresem objętym oceną działalności naukowej przez wydłużenie tej kadencji do 5 lat. Ponieważ KEN jest gremium, które na mocy obowiązujących przepisów przeprowadza ewaluację, w tym – z pomocą ekspertów zewnętrznych – ocenę wpływu działalności ewaluowanego podmiotu w danej dyscyplinie na otoczenie społeczno-gospodarcze, proponuje się powierzyć jej również ocenę potencjału, która także będzie miała charakter ekspercki.

W obecnym stanie prawnym w pracach KEN mogą uczestniczyć eksperci, zwani dalej „ekspertami KEN”, do których stosuje się odpowiednio art. 272 ust. 1 ustawy. Przepis ten określa wymagania odnoszące się do członków KEN, w tym wymóg posiadania nieposzlakowanej opinii, przestrzegania zasad etyki naukowej, niepopelnienia czynu naruszającego prawa autorskie stwierdzonego prawomocnym wyrokiem, posiadania co najmniej stopnia doktora, aktywnego uczestnictwa w realizacji badań naukowych i posiadania znaczących osiągnięć w tym zakresie, nieukończenia 70. roku życia do dnia rozpoczęcia kadencji KEN oraz spełniania wymagań, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1–6 ustawy. Wymagania te, stosowane odpowiednio do ekspertów, stanowią ustawowy mechanizm zapewniania właściwego poziomu kwalifikacji i rzetelności osób uczestniczących w pracach eksperckich KEN.

W zakresie ujawniania danych osobowych ekspertów KEN należy wskazać, że obecnie brak jest regulacji, zgodnie z którą dane te nie podlegają ujawnieniu i nie stanowią informacji publicznej. Projektowana zmiana ma tę kwestię jednoznacznie uregulować przez odpowiednie stosowanie art. 381 ust. 3 ustawy do ekspertów KEN. Oznacza to objęcie danych osobowych tych ekspertów ochroną analogiczną do ochrony przewidzianej obecnie dla osób oceniających wnioski o przyznanie środków finansowych na szkolnictwo wyższe i naukę. Celem projektowanej regulacji jest zapewnienie warunków do niezależnego, bezstronnego i niezakłóconego wykonywania czynności eksperckich, w szczególności w postępowaniach, których wyniki mogą mieć istotne skutki dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Projektowana ochrona danych ekspertów KEN jest uzasadniona charakterem zadań realizowanych przez KEN. KEN uczestniczy w procesach ocennych mających wpływ na sytuację prawną, organizacyjną i finansową ocenianych podmiotów, w tym przez przedstawianie ministrowi propozycji kategorii naukowych, prowadzenie ewaluacji jakości kształcenia w szkołach doktorskich oraz – po zmianach – udział w ocenie potencjału. Ujawnianie danych osobowych ekspertów uczestniczących w tych czynnościach mogłoby zwiększać ryzyko wywierania presji środowiskowej lub instytucjonalnej, zarówno przed dokonaniem oceny, jak i po jej zakończeniu.

Projektowana regulacja nie ogranicza dostępu ocenianego podmiotu do rozstrzygnięcia, jego uzasadnienia ani przysługujących środków prawnych. Nie wyłącza również jawności przepisów określających kryteria i sposób przeprowadzania oceny. Ochroną zostaną objęte dane osobowe ekspertów uczestniczących w czynnościach ocennych, a nie zasady, kryteria ani wyniki oceny w zakresie przewidzianym przepisami prawa.

W odniesieniu do ewaluacji jakości kształcenia w szkołach doktorskich należy wskazać, że jest ona realizowana z udziałem ekspertów KEN w ramach procedury obsługiwanej m.in. przez System Ewaluacji Szkół Doktorskich SEDok, w którym podmioty przekazują raporty samooceny, a zespoły ekspertów przygotowują raporty ewaluacyjne. Odrębny model funkcjonuje w przypadku ewaluacji jakości kształcenia na studiach prowadzonej przez Polską Komisję Akredytacyjną, w którym oceny programowe są dokonywane przez zespoły oceniające, a Polska Komisja Akredytacyjna publikuje procedury i wzory raportów związane z oceną programową.

Projektowana ustawa nie przewiduje odpowiedniego stosowania art. 24 Kpa do ekspertów KEN. Eksperci ci nie są pracownikami organu administracji publicznej wydającego decyzję administracyjną w sprawie przyznania kategorii naukowej albo oceny potencjału. Ich rola polega na wykonywaniu czynności eksperckich w ramach szczególnej procedury oceny działalności naukowej, natomiast decyzję administracyjną wydaje minister, biorąc pod uwagę uchwałę KEN. Bezstronność i rzetelność ekspertów KEN będą zapewniane przez odpowiednie stosowanie wymagań określonych w art. 272 ust. 1 ustawy oraz przez zasady powoływania ekspertów i organizacji ich pracy w ramach procedur KEN.

Projektowana ustawa przewiduje rozszerzenie katalogu wyłączeń stosowania Kpa w postępowaniach w sprawie przyznania kategorii naukowej o art. 84 Kpa i przewiduje analogiczny katalog wyłączeń w sprawach o ocenę potencjału. Postępowania w sprawie przyznania kategorii naukowej oraz postępowania w sprawie oceny potencjału mają charakter szczególny i są prowadzone na podstawie ustawowo określonych kryteriów, danych zgromadzonych w systemach teleinformatycznych oraz ocen dokonywanych w reżimie przewidzianym w ustawie i przepisach wykonawczych. Eksperci KEN nie są biegłymi w rozumieniu art. 84 Kpa, lecz uczestniczą w szczególnym mechanizmie ocennym, właściwym dla systemu szkolnictwa

wyższego i nauki.

W dotychczasowych postępowaniach administracyjnych w sprawie przyznania kategorii naukowej prowadzonych po pierwszej ewaluacji strony nie występowały z wnioskami o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Jednocześnie w praktyce sądownoadministracyjnej pojawiały się przypadki odnoszenia do ekspertów KEN konstrukcji właściwych dla biegłych. Projektodawca uznaje takie podejście za nieadekwatne do ustawowego modelu ewaluacji, ponieważ eksperci KEN nie sporządzają opinii biegłego w rozumieniu Kpa, lecz wykonują czynności eksperckie w ramach szczególnej procedury oceny działalności naukowej. Wyłączenie stosowania art. 84 Kpa ma zatem jednoznacznie przesądzić, że w postępowaniach dotyczących przyznania kategorii naukowej oraz oceny potencjału nie stosuje się instytucji biegłego, a funkcję ekspercką pełni KEN z udziałem ekspertów KEN działających w reżimie szczególnym.

W zakresie dotyczącym IDUB, wychodząc naprzeciw postulatowi środowiska naukowego oraz uwzględniając doświadczenia z realizacji pierwszego konkursu w ramach programu, w projektowanej ustawie proponuje się, począwszy od 2033 r., zwiększenie maksymalnej liczby uczelni, które mogą uzyskać status laureata programu, z 10 do 12 (zmiany w art. 387 ust. 2 ustawy). Ponadto proponuje się zmianę wartości progowej finansowania w IDUB z 10% do 8% subwencji (nowe brzmienie art. 387 ust. 3 ustawy) oraz wydłużenie okresu finansowania dla laureatów IDUB z 6 do 8 lat.

W 2026 r. kończy się okres objęty pierwszym konkursem IDUB, trwający od 2020 r. Wszyscy laureaci będą podlegać końcowej ewaluacji realizacji planu na podstawie raportu końcowego składanego w systemie „Obsługa Strumieni Finansowania” do dnia 30 czerwca 2026 r. Końcowa ewaluacja, przeprowadzana przez międzynarodowy zespół ekspertów, zakończy się wydaniem oceny pozytywnej albo negatywnej. Pełne informacje dotyczące końcowych rezultatów pierwszego konkursu w ramach IDUB będą zatem dostępne w drugiej połowie 2026 r.

Należy jednocześnie wskazać, że w ramach śródkresowej ewaluacji realizacji planów, przeprowadzonej w 2023 r., wszyscy laureaci zostali pozytywnie ocenieni przez międzynarodowy zespół ekspertów. W śródkresowej ewaluacji IDUB zespół ekspertów wskazał na znaczące postępy uczelni uczestniczących w programie na drodze do osiągnięcia międzynarodowego poziomu badań. Ocena została sformułowana na podstawie obszernych informacji, w tym przeglądu dokumentów w systemie „Obsługa Strumieni Finansowania”, wizyt we wszystkich 10 uczelniach będących laureatami IDUB oraz rozmów z pracownikami, studentami i przedstawicielami kierownictwa uczelni. Wszystkie 10 uczelni otrzymało ocenę pozytywną. Eksperti wskazali m.in., że program IDUB sprzyjał zmianom kultury organizacyjnej, inwestowaniu w kapitał ludzki, wzmocnieniu roli liderów w projektach, zwiększaniu znaczenia krajowych grantów badawczych jako etapu poprzedzającego ubieganie się o granty międzynarodowe oraz wdrażaniu koncepcji uczelni badawczej mimo trudnych warunków zewnętrznych, w tym pandemii COVID-19 i pogarszającej się sytuacji geopolitycznej.

Zwiększenie maksymalnej liczby laureatów IDUB z 10 do 12 jest uzasadnione zmianą potencjalnego kręgu podmiotów spełniających warunki udziału w programie po pierwszej ewaluacji obejmującej lata 2017–2021. Na podstawie jej wyników znacząco zwiększyła się liczba podmiotów uprawnionych do udziału w kolejnym konkursie w ramach IDUB. Poza dotychczasowymi uczestnikami programu warunki ubiegania się o status laureata IDUB spełnia 12 nowych podmiotów. Aktualnie liczba wszystkich podmiotów aspirujących do statusu uczelni badawczej wynosi 27, w tym 26 uczelni i 1 federacja. Dla porównania, w pierwszym konkursie w ramach IDUB warunki udziału spełniało 20 uczelni.

Wydłużenie okresu finansowania dla laureatów IDUB z 6 do 8 lat ma zapewnić większą stabilność rozwoju i trwałość zmian wdrażanych przez podmioty będące laureatami programu w obszarze badań naukowych, kształcenia, współpracy międzynarodowej, komercjalizacji, rozwoju pracowników oraz zarządzania. Realne i odczuwalne zmiany w funkcjonowaniu uczelni i federacji, zarówno w sferze działalności naukowej, jak i kultury organizacyjnej, wymagają wieloletniej perspektywy. Doświadczenia pierwszego konkursu w ramach programu pokazały również, że w trakcie realizacji planów mogą wystąpić istotne i nieprzewidziane zakłócenia, takie jak pandemia COVID-19. Wydłużenie okresu finansowania ma zatem pełnić także funkcję stabilizującą wobec potencjalnych, nieoczekiwanych i niekorzystnych okoliczności zewnętrznych.

Nowy okres finansowania IDUB, tak jak dotychczas, nie będzie bezpośrednio powiązany z okresem objętym oceną działalności naukowej. Obecnie okres finansowania w ramach IDUB wynosi 6 lat, a okres objęty ewaluacją – 4 lata. Po zmianach będzie to odpowiednio 8 lat i 5 lat. Oznacza to, że okres finansowania w programie IDUB pozostanie odrębnym horyzontem czasowym, dostosowanym do celów programu, który ma charakter transformacyjny i obejmuje niemal wszystkie aspekty funkcjonowania podmiotu będącego laureatem.

Relacja kolejnych edycji IDUB do kolejnych okresów oceny działalności naukowej będzie przedstawiała się następująco:

- 1) I konkurs w ramach IDUB – lata 2020–2026; pierwsza ewaluacja – lata 2017–2021;
- 2) II konkurs w ramach IDUB – lata 2027–2032; druga ewaluacja – lata 2022–2025;
- 3) III konkurs w ramach IDUB – lata 2033–2040; pierwsza ocena działalności naukowej – lata 2026–2030;
- 4) IV konkurs w ramach IDUB – lata 2041–2048; druga ocena działalności naukowej – lata 2031–2035;
- 5) V konkurs w ramach IDUB – lata 2049–2056; trzecia ocena działalności naukowej – lata 2036–2040.

Nie planuje się natomiast zmiany okresu finansowania w RID. RID ma inny, bardziej regionalny oraz bardziej ograniczony przedmiotowo charakter niż IDUB. Programy rozwojowe w ramach RID mają węższy zakres, ograniczony do wybranych dyscyplin albo grup dyscyplin oraz regionów określanych dla danego konkursu. Celem RID jest umocnienie znaczenia działalności uczelni w określonych przez ministra dyscyplinach albo grupach dyscyplin w danym regionie. Skala działań podejmowanych w ramach IDUB i RID jest zatem nieporównywalna. IDUB obejmuje całościowe podniesienie poziomu jakości działalności naukowej i jakości kształcenia oraz w praktyce dotyczy niemal wszystkich aspektów funkcjonowania uczelni, natomiast RID koncentruje się na rozwoju określonej dyscypliny albo grupy dyscyplin. Z tego względu wydłużenie

okresu finansowania w RID nie jest planowane.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Ewaluacja podmiotów systemu nauki i szkolnictwa wyższego jest istotnym elementem polityki naukowej każdego państwa. Ocena działalności naukowej w różnych formach jest dokonywana w większości rozwiniętych państw. Ocena całościowa jednostki naukowej jest wprowadzona w Europie Zachodniej, np. w systemie francuskim HCÉRES. Jej zaletą jest całościowa weryfikacja działalności jednostki, w tym sposobu zarządzania, skuteczności wdrażania strategii rozwoju i współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Poniżej zaprezentowano wybrane i reprezentatywne systemy oceny działalności naukowej w Europie, tj. model francuski, holenderski i brytyjski.

kryterium	model francuski (HCÉRES)	model holenderski (SEP)	model brytyjski (REF)
częstotliwość ewaluacji	tryb ciągły	co 6 lat, zgodnie z ustalonym harmonogramem	co kilka lat (np. REF 2021)
charakter oceny	eksperski (eksperti krajowi i zagraniczni)	eksperski (raport samooceny + wizyty ekspertów)	eksperski (ocena osiągnięć badawczych; 1–5 osiągnięć przypisanych do osoby)
etapy oceny/organizacja	4 etapy + raport samooceny	protokół SEP + wizyty ekspertów + raport	ocena w 4 panelach głównych i 34 panelach tematycznych
oceniane elementy	zarządzanie, badania i innowacje, polityka edukacyjna i życie kampusu	jakość wyników badań naukowych, ich znaczenie społeczne oraz zdolność jednostki do realizacji celów strategicznych w perspektywie kolejnych lat	jakość wyników badań naukowych, wpływ tych badań na gospodarkę, społeczeństwo, kulturę, polityki publiczne, zdrowie, środowisko lub jakość życia oraz środowisko badawcze
rola wpływu społecznego	rola nauki w społeczeństwie	znaczenie dla społeczeństwa (<i>societal relevance</i>)	wpływ poza środowiskiem akademickim (25% punktacji)
charakter raportu końcowego	publiczny, bez punktacji, zawiera rekomendacje	brak punktacji, ocena jakościowa	punktowy: <i>outputs</i> (60%), <i>impact</i> (25%), <i>environment</i> (15%)
panel ekspertów	krajowi i zagraniczni eksperci	międzynarodowy panel ekspertów	krajowi i zagraniczni eksperci oraz podmioty korzystające z wyników badań naukowych
znaczenie samooceny instytucji	raport samooceny jako punkt wyjścia do oceny eksperckiej	raport samooceny jako element protokołu SEP i podstawy do wizyt ekspertów	raport samooceny i przedstawienie osiągnięć naukowców (1–5)
systemowa ocena szkolnictwa wyższego i nauki	HCÉRES ocenia kompleksowo instytucje nauki i szkolnictwa wyższego, obejmując jednostki, szkoły doktorskie, laboratoria i kierunki studiów.	SEP dotyczy głównie oceny jednostek naukowych. W Holandii za akredytację kierunków studiów i szkolnictwa wyższego odpowiadają odrębne instytucje.	REF koncentruje się na ocenie wyników badań naukowych. Systemowo funkcjonuje też <i>Quality Assurance Agency (QAA)</i> dla szkolnictwa wyższego oraz odrębne procedury awansowe (np. nie jest nadawany stopień doktora habilitowanego).

Inicjatywy doskonałości funkcjonują w różnych formatach w innych krajach UE (Niemcy, Francja, Hiszpania, itd.). Liczba podmiotów objętych finansowaniem oraz okres finansowania w poszczególnych programach różni się w zależności od uwarunkowań krajowych oraz kryteriów udziału, założeń, celów i sposobu realizacji inicjatywy w danym państwie.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki	835	system POL-on	<ul style="list-style-type: none"> – objęcie oceną działalności naukowej składającą się z ewaluacji i oceny potencjału, – zwiększenie obowiązków sprawozdawczych w systemie POL-on związanych z wprowadzeniem oceny

			<p>potencjału,</p> <ul style="list-style-type: none"> – wpływ wyniku oceny na sytuację finansową podmiotu, a w konsekwencji na warunki prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej, – wpływ wyniku oceny na status i pozycję podmiotu w systemie szkolnictwa wyższego i nauki, w tym na jego miejsce wśród innych podmiotów oraz warunki realizacji zadań określonych w ustawie
uczelnie	536		<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie rad naukowych dyscyplin, – uchwalanie kodeksu etyki wspólnoty akademickiej
podmioty, które uzyskają niższą kategorię naukową niż w poprzednim okresie objętym ewaluacją albo negatywną ocenę potencjału	120 (szacunek orientacyjny, przyjęty przez analogię do poprzedniej ewaluacji; rzeczywista liczba podmiotów będzie zależała od wyników danej oceny działalności naukowej)		<ul style="list-style-type: none"> – możliwość złożenia po upływie 3 lat od dnia rozpoczęcia ostatniej oceny działalności naukowej wniosku o przeprowadzenie ponownej ewaluacji albo ponownej oceny potencjału, – zachęta do szybkiego wdrożenia działań naprawczych w zakresie działalności naukowej, organizacji badań naukowych i jakości kształcenia, – możliwość wcześniejszego ograniczenia negatywnych skutków uzyskania niższej kategorii naukowej albo negatywnej oceny potencjału, w tym dla finansowania i uprawnień powiązanych z oceną
uczelnie, instytuty PAN, instytuty badawcze, instytuty międzynarodowe oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, posiadające w co najmniej jednej dyscyplinie kategorię naukową B+ albo wyższą	126		powiązanie uprawnień do nadawania stopni z wynikami oceny działalności naukowej oraz z posiadaniem minimów kadrowych
uczelnie akademickie i federacje spełniające kryteria udziału w IDUB	27 (na podstawie dostępnych danych, tj. wyników pierwszej ewaluacji; docelowa liczba podmiotów, których będą dotyczyć zmiany wprowadzane projektowaną ustawą, będzie		<ul style="list-style-type: none"> – doprecyzowanie zasad przystąpienia do IDUB i udziału w nim, – poszerzenie katalogu wymagań w zakresie uczestnictwa w IDUB o posiadanie wyróżniającej oceny potencjału, – wydłużenie okresu finansowania w ramach IDUB z 6 do 8 lat, – zmniejszenie finansowania

	znana dopiero po uzyskaniu wyników drugiej ewaluacji)		w ramach IDUB z 10% do 8% subwencji przysługującej w roku ogłoszenia konkursu w ramach IDUB
uczelnie akademickie i federacje spełniające kryteria udziału w RID	74 uczelnie uprawnione do złożenia wniosku w ostatnim konkursie w ramach RID w 2023 r. (docelowa liczba podmiotów, których będą dotyczyć zmiany wprowadzane projektowaną ustawą, będzie znana dopiero po uzyskaniu wyników drugiej ewaluacji)		poszerzenie katalogu wymagań w zakresie uczestnictwa w RID o posiadanie pozytywnej albo wyróżniającej oceny potencjału
nauczyciele akademicy i pracownicy naukowci zatrudnieni w innych niż uczelnie podmiotach systemu szkolnictwa wyższego i nauki	114 254		pośrednie – kształtowanie warunków pracy i rozwoju naukowego (w tym ścieżek awansu) przez wynik oceny działalności naukowej podmiotów zatrudniających
nauczyciele akademicy	96 100		zmiany w ocenie okresowej przez wprowadzenie zakazu bezpośredniego powiązania jej kryteriów z osiągnięciami danej osoby wykazywanymi na potrzeby ewaluacji
doktoranci i osoby ubiegające się o uzyskanie stopnia doktora	18 607		pośrednie – wpływ na jakość środowiska badawczego, stabilność kształcenia w szkołach doktorskich i dostępność opieki naukowej przez powiązanie uprawnień do nadawania tego stopnia z wynikami oceny potencjału oraz z minimum kadrowym
KEN	1	ustawa	<ul style="list-style-type: none"> – rozszerzenie zadań o dokonywanie oceny potencjału, – zmiana składu przez zmniejszenie liczby osób z doświadczeniem w zakresie polityki naukowej i wprowadzenie do składu osób z doświadczeniem w zakresie komercjalizacji oraz transferu osiągnięć naukowych do gospodarki, – wydłużenie kadencji z 4 do 5 lat, – objęcie ochroną danych osobowych ekspertów KEN
minister	1	ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1275, z późn. zm.)	– przyznawanie podmiotom systemu szkolnictwa wyższego i nauki ocen potencjału,

			<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie częstotliwości przeprowadzania ewaluacji, – konieczność przeprowadzenia ponownej oceny działalności naukowej podmiotów, które złożą wnioski w tej sprawie, – konieczność wskazania i powołania do składu KEN 3 osób z doświadczeniem w zakresie komercjalizacji oraz transferu osiągnięć naukowych do gospodarki, – zmniejszenie częstotliwości przeprowadzania konkursów w ramach IDUB
--	--	--	---

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy został przekazany do opiniowania i konsultacji publicznych na okres 30 dni.

W ramach opiniowania projekt ustawy otrzymali:

- 1) Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- 2) Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich;
- 3) Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych;
- 4) Rada Główna Instytutów Badawczych;
- 5) Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- 6) Rada Doskonałości Naukowej;
- 7) Komitet Polityki Naukowej;
- 8) Polska Akademia Nauk;
- 9) Krajowa Reprezentacja Doktorantów;
- 10) Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej;
- 11) Komisja Ewaluacji Nauki;
- 12) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
- 13) NSZZ „Solidarność”;
- 14) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 15) Forum Związków Zawodowych;
- 16) Rada Dialogu z Młodym Pokoleniem.

W ramach konsultacji publicznych projekt ustawy otrzymali

- 1) Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich;
- 2) Konferencja Rektorów Polskich Uczelni Technicznych;
- 3) Konferencja Rektorów Akademickich Uczelni Medycznych;
- 4) Konferencja Rektorów Uczelni Artystycznych;
- 5) Konferencja Rektorów Uczelni Kształcących Nauczycieli i Pedagogów „KRUPeD”;
- 6) Konferencja Polonistyk Uniwersyteckich;
- 7) Konferencja Dziekanów Wydziałów Przyrodniczych Uniwersytetów Polskich;
- 8) Konferencja Rektorów Akademickich Uczelni Niepublicznych;
- 9) Polska Komisja Akredytacyjna;
- 10) Rada Młodych Naukowców;
- 11) Polska Akademia Umiejętności;
- 12) Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej;
- 13) Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność 80”;
- 14) Rada Szkolnictwa Wyższego i Nauki Związku Nauczycielstwa Polskiego;
- 15) Komitet Kryzysowy Humanistyki Polskiej;
- 16) Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej;
- 17) Narodowe Centrum Badań i Rozwoju;
- 18) Narodowe Centrum Nauki;
- 19) Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy;
- 20) Ogólnopolski Związek Zawodowy Inicjatywa Pracownicza;
- 21) Międzyzakładowa Komisja Ogólnopolski Związek Zawodowy Inicjatywa Pracownicza w PAN;
- 22) Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia

prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677, z późn. zm.).

Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2026 r. poz. 404).

Wyniki opiniowania i konsultacji publicznych zostaną omówione po ich zakończeniu.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2025 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	0	0	0	0	-5,6	5,6	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	-5,6	5,6	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	0	0	0	0	-5,6	5,6	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	-5,6	5,6	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania	Środki budżetu państwa w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, w ramach dotychczasowych limitów wydatków ministra (w tym środki przeznaczone na ewaluację, funkcjonowanie KEN oraz utrzymanie i rozwój systemu POL-on).
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Projekt ma charakter ustrojowo-organizacyjny. W zakresie oceny działalności naukowej projektowana ustawa spowoduje przesunięcie wydatków związanych z przeprowadzeniem oceny z 2030 r. na 2031 r. Wynika to z wydłużenia okresu objętego oceną działalności naukowej z 4 do 5 lat. W scenariuszu bazowym, tj. przy braku projektowanych zmian, kolejna ewaluacja byłaby przeprowadzona w 2030 r., a jej szacowany koszt wyniósłby ok. 6,5 mln zł. Po zmianach pierwsza ocena działalności naukowej zostanie przeprowadzona w 2031 r., a jej łączny koszt oszacowano na 5,6 mln zł, z czego koszt ewaluacji wyniesie 3,9 mln zł, a koszt oceny potencjału – 1,7 mln zł.</p> <p>Kwota 6,5 mln zł nie stanowi planowanej oszczędności, lecz koszt wyjściowy, tj. szacowany koszt przeprowadzenia ewaluacji w dotychczasowym modelu. Planowana oszczędność netto w zakresie samego procesu oceny działalności naukowej wynosi 0,9 mln zł. Wynika ona z porównania kosztu ewaluacji w dotychczasowym modelu, oszacowanego na 6,5 mln zł, z kosztem oceny działalności naukowej w nowym modelu, oszacowanym na 5,6 mln zł.</p> <p>Koszt ewaluacji w dotychczasowym modelu, wynoszący ok. 6,5 mln zł, oszacowano na podstawie kosztów obecnie prowadzonej ewaluacji oraz przy założeniu utrzymania dotychczasowych stawek wynagrodzeń ekspertów KEN. Projektowana ustawa i planowane przepisy wykonawcze nie zakładają zmiany stawek wynagrodzeń za czynności eksperckie w ewaluacji. Przyjęto również, że przy braku zmian regulacyjnych liczba osiągnięć podlegających ocenie oraz związane z tym koszty recenzyjne pozostawałyby na poziomie zbliżonym do obecnego.</p> <p>Po zmianach koszt samej ewaluacji oszacowano na 3,9 mln zł. Obniżenie tego kosztu wynika przede wszystkim ze zmiany sposobu ustalania liczby N i powiązanego z nią limitu osiągnięć podlegających ocenie. Założono, że całkowita suma liczby N dla wszystkich podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki spadnie o ok. 44%, ponieważ liczba N będzie w większym stopniu odzwierciedlała czas pracy poświęcony na działalność naukową, a nie wyłącznie formalny wymiar zatrudnienia. W konsekwencji proporcjonalnie zmniejszy się liczba osiągnięć, w szczególności publikacji naukowych, uwzględnianych w ewaluacji. Mniejsza liczba osiągnięć wymagających oceny przełoży się na niższe koszty wynagrodzeń ekspertów. Oszczędność z tego tytułu oszacowano na 2,6 mln zł, co oznacza, że koszt ewaluacji po zmianach wyniesie 3,9 mln zł.</p> <p>Koszt oceny potencjału oszacowano na 1,7 mln zł. Szacunek ten oparto na założeniu analogicznym do obecnej oceny eksperckiej w kryterium dotyczącym wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Przyjęto, że ocena potencjału obejmie ok. 286 podmiotów. Jest to liczba podmiotów objętych obecnie oceną ekspercką w ramach kryterium wpływu prowadzonej działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki, oraz że każdy podmiot przedstawi maksymalnie 10 opisów potencjału. Przy stawce 600 zł za jeden opis,</p>

odpowiadającej dotychczasowej praktyce wynagradzania ekspertów KEN za ocenę opisów wpływu, łączny koszt oceny potencjału wyniesie ok. 1,7 mln zł.

Łączny koszt oceny działalności naukowej w nowym modelu wyniesie zatem 5,6 mln zł, tj. 3,9 mln zł kosztu ewaluacji oraz 1,7 mln zł kosztu oceny potencjału. W porównaniu z kosztem dotychczasowego modelu, oszacowanym na 6,5 mln zł, oznacza to oszczędność netto na poziomie 0,9 mln zł w roku przeprowadzenia oceny. Środki potrzebne na przeprowadzenie oceny działalności naukowej w nowym modelu zostaną pokryte w ramach limitu dla części 28 budżetu państwa – Szkolnictwo wyższe i nauka, bez konieczności zwiększania wydatków budżetu państwa i bez skutków dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

W zakresie kosztów funkcjonowania KEN należy wskazać, że projektowana ustawa nie przewiduje zwiększenia liczby członków KEN ani podwyższenia ich wynagrodzeń. Obecnie KEN liczy 34 członków. Wprowadzenie oceny potencjału nie będzie zatem wiązało się ze wzrostem stałych kosztów funkcjonowania KEN, lecz z dodatkowymi kosztami czynności eksperckich związanych z oceną opisów potencjału, ujętymi w ww. kwocie 1,7 mln zł.

Dostosowanie systemu POL-on do nowego modelu oceny działalności naukowej będzie polegało w szczególności na przygotowaniu funkcjonalności umożliwiających gromadzenie i obsługę danych oraz opisów wykorzystywanych w ocenie potencjału, dostosowaniu mechanizmów raportowania osiągnięć do zmienionych zasad ewaluacji, uwzględnieniu nowego sposobu ustalania liczby N oraz przygotowaniu rozwiązań umożliwiających obsługę ponownej oceny działalności naukowej. Koszt tych prac oszacowano wstępnie na 0,9 mln zł. Szacunek ten wynika z praktyki corocznej wyceny prac informatycznych zleczanych Ośrodkowi Przetwarzania Informacji – Państwowemu Instytutowi Badawczemu. Zakłada się, że prace dostosowawcze będą realizowane w 2030 r., a ich koszt zostanie pokryty w ramach dostępnych środków części 28 budżetu państwa – Szkolnictwo wyższe i nauka.

Na obecnym etapie nie jest możliwe wskazanie ostatecznej, bezwzględnej liczby osiągnięć, które będą oceniane w nowym procesie ewaluacji, ponieważ liczba ta będzie zależała od danych wprowadzonych przez podmioty do systemu POL-on, liczby osób prowadzących działalność naukową w poszczególnych dyscyplinach oraz ostatecznego brzmienia przepisów wykonawczych. Przyjęto jednak, że liczba osiągnięć uwzględnianych w ewaluacji zmniejszy się proporcjonalnie do spadku całkowitej sumy liczby N, tj. o ok. 44%. Wynika to z założenia, że limity osiągnięć podlegających ocenie będą powiązane z liczbą N, a liczba N będzie ustalana z uwzględnieniem czasu pracy poświęconego na działalność naukową. Uwzględnienie tego, że osoby zatrudnione na stanowiskach w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych, dydaktycznych oraz doktoranci poświęcają na działalność naukową mniejszą część czasu niż osoby zatrudnione na stanowiskach w grupie pracowników badawczych lub na stanowiskach naukowych, spowoduje zmniejszenie łącznej liczby osiągnięć podlegających ocenie, a tym samym obniżenie kosztów procesu recenzyjnego.

Prognozy kosztochłonności zmian w IDUB mają charakter szacunkowy, ponieważ dotyczą odległego horyzontu czasowego trzeciego konkursu w ramach IDUB, a ostateczny koszt programu będzie zależał od wysokości subwencji w kolejnych latach oraz od wyników postępowania konkursowego, w tym od tego, które podmioty uzyskają status laureata. Koszty poniesione w okresie objętym pierwszym konkursem w ramach IDUB (lata 2020–2026) wyniosły 3681,4 mln zł. Kwota ta obejmuje finansowanie laureatów pierwszego konkursu w ramach IDUB w wysokości 3386,7 mln zł, w tym wartość obligacji skarbowych przekazanych w latach 2020–2024 oraz 10% zwiększenia subwencji w latach 2025–2026, a także finansowanie pozostałych uczestników pierwszego konkursu w ramach IDUB w wysokości 294,7 mln zł, przekazane jako 2% zwiększenia subwencji w latach 2020–2025.

Roczne koszty realizacji pierwszego konkursu IDUB przedstawiały się następująco:

- 1) w latach 2020–2024 – po 545,8 mln zł rocznie, w tym 496,7 mln zł dla laureatów pierwszego konkursu w ramach IDUB oraz 49,1 mln zł dla pozostałych uczestników pierwszego konkursu w ramach IDUB;
- 2) w 2025 r. – 500,7 mln zł, w tym 451,5 mln zł dla laureatów pierwszego konkursu w ramach IDUB oraz 49,1 mln zł dla pozostałych uczestników pierwszego konkursu w ramach IDUB;
- 3) w 2026 r. – 451,5 mln zł dla laureatów pierwszego konkursu w ramach IDUB.

Koszty realizacji drugiego konkursu w ramach IDUB w latach 2027–2032 w zakresie finansowania laureatów programu na poziomie 10% zwiększenia subwencji dla 10 uczelni akademickich oszacowano na kwotę 4964,5 mln zł łącznie, tj. po 827,4 mln zł rocznie. Należy podkreślić, że jest to jedynie szacunek, ponieważ rzeczywiste koszty drugiego konkursu w ramach IDUB będą możliwe do określenia po wyłonieniu laureatów tego konkursu, co nastąpi pod koniec 2026 r. Nie przeprowadzono natomiast odrębnych analiz dotyczących finansowania pozostałych uczestników programu na poziomie 2% zwiększenia subwencji, ponieważ projektowana ustawa nie przewiduje zmian w odniesieniu do tej grupy podmiotów.

Prognozy kosztochłonności zmian w IDUB mają charakter szacunkowy, ponieważ dotyczą odległego horyzontu czasowego trzeciego konkursu w ramach IDUB, a ostateczny koszt programu będzie zależał od wysokości subwencji w kolejnych latach oraz od wyników postępowania

	<p>konkursowego, w tym od tego, które podmioty uzyskają status laureata. Analizy zostały przygotowane w celu określenia potencjalnego maksymalnego budżetu programu po zmianie zasad finansowania.</p> <p>Bazując na danych dotyczących podmiotów spełniających kryteria udziału w drugim konkursie w ramach IDUB, dokonano symulacji maksymalnych kosztów i potencjalnych zmian począwszy od trzeciego konkursu w ramach IDUB, tj. od 2033 r. Koszty zmian w zasadach IDUB obliczono jako różnicę między scenariuszem bez zmian, obejmującym 10 uczelni akademickich uprawnionych obecnie do udziału w IDUB o najwyższej subwencji i zwiększenie subwencji o 10% a scenariuszem po zmianach obejmującym 12 uczelni akademickich uprawnionych obecnie do udziału w IDUB o najwyższej subwencji i zwiększenie subwencji o 8%. Wartość bazową subwencji w 2032 r. oszacowano przy założeniu corocznego wzrostu wysokości subwencji o 5%.</p> <p>Symulacja wykazała potencjalne zmniejszenie rocznego kosztu IDUB od 2033 r. w przypadku zmiany liczby laureatów z 10 na 12 i obniżenia zwiększenia subwencji z 10% do 8% o 75,8 mln zł rocznie. Szacowane roczne zwiększenie subwencji w trzecim konkursie w ramach IDUB dla 10 laureatów przy finansowaniu na poziomie 10% wyniosłoby 1108,8 mln zł, natomiast szacowane roczne zwiększenie subwencji dla 12 laureatów przy finansowaniu na poziomie 8% wyniosłoby 1033,0 mln zł. Różnica między tymi wartościami wynosi 75,8 mln zł rocznie.</p> <p>Powyższa kwota, z uwagi na jej hipotetyczny charakter, brak informacji o faktycznej liczbie podmiotów uprawnionych do udziału w trzecim konkursie w ramach IDUB oraz możliwość zwiększenia subwencji do wysokości przekraczającej 8% subwencji, nie została wskazana jako zmniejszenie wydatków w tabeli głównej OSR. Należy natomiast uznać za prawdopodobne, że budżet programu po wejściu w życie projektowanych zmian osiągnie wysokość zbliżoną do wysokości wynikającej z obecnie obowiązujących uwarunkowań prawnych i finansowych.</p>
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
	osoby niepełnosprawne i osoby starsze	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	–						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	–						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	–						
	osoby niepełnosprawne i osoby starsze	–						
Niemierzalne	Projektowana ustawa będzie miała pośredni, długookresowy, pozytywny wpływ na innowacyjność gospodarki przez premiowanie podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki o silnym potencjale naukowym i ich współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Brak będzie natomiast bezpośredniego wpływu regulacyjnego na przedsiębiorców i gospodarstwa domowe, rodzinę, obywateli, osoby niepełnosprawne i osoby starsze.							

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projekt dotyczy systemu oceny działalności naukowej i nie nakłada żadnych obowiązków na przedsiębiorców ani gospodarstwa domowe ani nie przewiduje wystąpienia kosztów dla tych grup. Obowiązki informacyjne obejmują wyłącznie podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Pośrednio regulacja może sprzyjać konkurencyjności gospodarki przez wzmocnienie podmiotów o wysokim potencjale naukowym, lepsze warunki prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz rozwój współpracy nauki z sektorem gospodarki, co w długim okresie może zwiększać dostępność kadr wysokiej jakości oraz innowacyjnych rozwiązań dla rynku.
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
--	--

☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☒ inne: rozszerzenie zakresu danych raportowanych w systemie POL-on przez podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz:

Projektowana ustawa zwiększa obciążenia regulacyjne po stronie podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Obciążenia te będą realizowane elektronicznie za pośrednictwem systemu POL-on, który gromadzi dane o szkolnictwie wyższym i nauce. Zwiększenie liczby dokumentów i obowiązków informacyjnych wynika z wprowadzenia oceny potencjału, co będzie wymagało od podmiotów przygotowywania dodatkowych opisów oraz raportowania rozszerzonego zakresu danych w systemie POL-on. Nowy obowiązek oznacza dodatkową pracę po stronie podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki związaną z przygotowaniem materiału opisowego i jego wprowadzeniem do systemu POL-on.

Projekt zwiększa również liczbę procedur, ponieważ przewiduje fakultatywną procedurę ponownej oceny działalności naukowej w połowie okresu oceny, wszczynaną na wniosek uprawnionego podmiotu. Po stronie podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki oznacza to możliwość przygotowania dodatkowego wniosku oraz materiału uzasadniającego przeprowadzenie ponownej ewaluacji lub ponownej oceny potencjału.

Po stronie KEN rozwiązanie to oznacza zwiększenie potencjalnej liczby spraw wymagających przeprowadzenia czynności ocennych i opiniodawczych. KEN, przeprowadzając ewaluację, posługuje się danymi zgromadzonymi w systemie POL-on. Dodatkowe obciążenie KEN będzie jednak ograniczone, ponieważ procedura ponownej oceny ma charakter fakultatywny i będzie dotyczyła wyłącznie części podmiotów, które uzyskają wynik uprawniający do skorzystania z tego trybu.

Wprowadzane obciążenia nie dotyczą obywateli ani przedsiębiorców, lecz wyłącznie podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz są proporcjonalne do celu regulacji, tj. zapewnienia bardziej kompleksowej oceny działalności naukowej oraz stworzenia mechanizmu wcześniejszej weryfikacji wyniku oceny.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana ustawa nie wywiera bezpośredniego wpływu na rynek pracy. Pośrednio może oddziaływać pozytywnie, dzięki oczekiwanej poprawie warunków pracy naukowców przez stworzenie mechanizmu zachęty dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, by realizowały aktywności wspierające pracowników naukowych na różnych etapach ich kariery zawodowej.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☒ informatyzacja ☐ zdrowie
---	--	--

Omówienie wpływu	<p>Projektowana ustawa w niewielkim stopniu wpływa na obszar informatyzacji przez zwiększenie zakresu danych gromadzonych i przetwarzanych w systemie POL-on oraz wykorzystanie tego systemu w procedurach oceny działalności naukowej. Nie przewiduje się jednak istotnych nowych nakładów na informatyzację w tym zakresie ponad planowane prace rozwojowe systemu POL-on.</p> <p>Projektowana ustawa może wywierać ograniczony wpływ na sądy administracyjne w zakresie rozpatrywania skarg na decyzje ministra dotyczące przyznania kategorii naukowej oraz oceny potencjału. Decyzje w sprawie przyznania kategorii naukowej oraz decyzje w sprawie przyznania oceny potencjału będą decyzjami administracyjnymi. Od decyzji tych będzie przysługiwał wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Podmiot będzie mógł także wnieść skargę do sądu administracyjnego bez uprzedniego złożenia tego wniosku, na zasadach wynikających z przepisów o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. W przypadku złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy skarga do sądu administracyjnego będzie mogła zostać wniesiona dopiero po rozpoznaniu tego wniosku.</p> <p>Wprowadzenie oceny potencjału będzie skutkowało wydawaniem decyzji administracyjnych w sprawie przyznania tej oceny, które – podobnie jak decyzje w sprawie przyznania kategorii naukowej – będą mogły być przedmiotem kontroli sądowoadministracyjnej. Jednocześnie projekt przewiduje mechanizmy służące ograniczeniu ryzyka istotnego wzrostu liczby takich spraw, w szczególności przez ustawowe określenie kryteriów oceny, oparcie oceny na danych i informacjach wprowadzonych do systemu POL-on oraz ograniczenie zakresu ponownej oceny w postępowaniu po złożeniu wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy do materiału będącego</p>
------------------	--

podstawą rozstrzygnięcia w pierwszej instancji.

Ponadto projektowana ustawa wprowadza możliwość przystąpienia do ponownej oceny działalności naukowej przez podmiot, który uzyskał niższą kategorię naukową niż w poprzednim okresie objętym ewaluacją albo negatywną ocenę potencjału, jeżeli podmiot ten nie złożył wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy. Mechanizm ten może ograniczać potrzebę kwestionowania części rozstrzygnięć w trybie sądownoadministracyjnym, ponieważ tworzy alternatywną ścieżkę poprawy sytuacji podmiotu – nie przez ponowną ocenę tego samego materiału, lecz przez przystąpienie do ponownej oceny przed kolejnym regularnym cyklem, po wdrożeniu działań naprawczych.

Biorąc pod uwagę powyższe, wpływ projektowanej ustawy na sądy administracyjne należy ocenić jako możliwy, lecz ograniczony. Na obecnym etapie nie jest możliwe precyzyjne określenie liczby skarg, które zostaną wniesione, ponieważ będzie ona zależała od wyników pierwszej oceny działalności naukowej, liczby decyzji niekorzystnych dla podmiotów oraz decyzji tych podmiotów co do wyboru środków prawnych.

Projektowana ustawa nie wywiera wpływu na pozostałe, wskazane powyżej obszary.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Wdrożenie projektowanej ustawy będzie następowało etapowo.

Co do zasady ustawa wejdzie w życie z dniem 1 grudnia 2026 r. Od tego dnia zaczną obowiązywać rozwiązania ustrojowe i organizacyjne wynikające z projektowanej ustawy, z wyjątkiem przepisów, dla których przewidziano późniejsze terminy wejścia w życie.

W terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do dnia 1 czerwca 2027 r.:

- senaty uczelni uchwalą kodeks etyki wspólnoty akademickiej,
- rektorzy, po zasięgnięciu opinii senatów, związków zawodowych, samorządu studenckiego oraz samorządu doktorantów, określą kryteria oceny okresowej dla poszczególnych grup pracowników i rodzajów stanowisk, z uwzględnieniem zmienionych zasad wynikających z art. 128 ust. 3 ustawy,
- federacje dostosują postanowienia swoich statutów do art. 165 ust. 2 i 3, art. 166 ust. 4 pkt 3 i 7 oraz art. 173 ust. 1 i 1b ustawy w brzmieniu nadanym projektowaną ustawą.

Spełnienie warunku, o którym mowa w art. 173 ust. 2 oraz art. 265 ust. 4 ustawy w brzmieniu nadanym projektowaną ustawą (weryfikacja liczby pracowników prowadzących działalność naukową w danej dyscyplinie według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku), będzie oceniane od dnia 1 stycznia 2027 r.

Z dniem 1 stycznia 2028 r. (tj. w dniu rozpoczęcia kolejnej kadencji KEN) wejdą w życie przepisy zmieniające skład i kadencję KEN, polegające na zmniejszeniu liczby osób z doświadczeniem w zakresie polityki naukowej do 4 i wprowadzeniu do składu 3 osób z doświadczeniem w zakresie komercjalizacji oraz transferu osiągnięć naukowych do gospodarki, a także wydłużeniu kadencji KEN do 5 lat.

W terminie do dnia 31 grudnia 2030 r. uczelnie posiadające uprawnienia do nadawania stopni będą musiały dostosować swoje statuty do przepisów art. 31a–31c dodawanych do ustawy, dotyczących rad naukowych dyscyplin oraz utworzyć te rady. Pierwsza kadencja tych rad rozpocznie się w dniu 1 stycznia 2031 r.

W latach 2027–2030 będą realizowane działania przygotowawcze i wdrożeniowe niezbędne do zastosowania nowego modelu oceny działalności naukowej, w szczególności:

- dostosowanie systemu POL-on do nowych wymogów sprawozdawczych, w tym do gromadzenia danych, które będą wykorzystywane do oceny potencjału,
- przygotowanie przez KEN procedur i wytycznych dotyczących przeprowadzania oceny potencjału oraz stosowania nowych zasad oceny działalności naukowej,
- wykonywanie przez podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki obowiązków sprawozdawczych na potrzeby pierwszej oceny działalności naukowej obejmującej lata 2026–2030.

Z dniem 1 stycznia 2031 r. rozpocznie się pierwsza ocena działalności naukowej w nowym modelu, obejmująca lata 2026–2030.

Z dniem 1 stycznia 2032 r. zaczną obowiązywać zmiany dotyczące IDUB. Od tej daty minister będzie ogłaszał konkurs w ramach tego programu co 8 lat, a środki finansowe w jego ramach będzie mogło otrzymywać łącznie nie więcej niż 12 uczelni akademickich. Wejdzie również w życie nowy warunek udziału w konkursie, dotyczący posiadania wyróżniającej oceny potencjału.

Z dniem 1 stycznia 2033 r. zaczną obowiązywać zmiany dotyczące zasad finansowania laureatów IDUB. Od tej daty środki finansowe otrzymywane przez laureata programu będą stanowiły zwiększenie subwencji w wysokości nie mniejszej niż 8% subwencji przyznanej w roku ogłoszenia konkursu i będą wypłacane przez okres 8 lat.

Do postępowań w sprawie przyznania kategorii naukowej wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy będą stosowane przepisy dotychczasowe. Oznacza to zachowanie ciągłości postępowań już rozpoczętych i wyłączenie ich spod nowych zasad oceny.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ocena efektów regulacji zostanie przeprowadzona po zakończeniu pierwszego cyklu oceny działalności naukowej w nowym modelu (tj. po upływie pięcioletniego okresu objętego oceną). Minister, we współpracy z KEN, dokona analizy

funkcjonowania nowych rozwiązań na podstawie danych z systemu POL-on oraz wyników oceny działalności naukowej. Jako mierniki zostaną wykorzystane w szczególności:

- rozkład przyznanych kategorii naukowych w porównaniu z poprzednim cyklem ewaluacji,
- liczba podmiotów z pozytywną, wyróżniającą i negatywną oceną potencjału,
- liczba podmiotów korzystających z możliwości ponownej ewaluacji lub oceny potencjału,
- zmiana liczby szkół doktorskich oraz podmiotów posiadających uprawnienia do nadawania stopni związana z uprawnieniami wynikającymi z wyników oceny działalności naukowej w nowym modelu.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak